

Korin ok ta pe har ta pe Páu mupinim Peteïhar ke

Amõ paper pinim ke Páu mondo py (1 Korin 5.9-11.) My ame'ẽ my? Ukwa ym awa. Kanim ame'ẽ.

A'engi amõ amõ ma'e rehe har Korin ok ta pe har ta ukwa tar katu. A'erehe upa ame'ẽ rehe har Páu mujekwa katu (1 Korin 7.1; 1 Korin 7.25; 1 Korin 8.1; 1 Korin 12.1; 1 Korin 16.1.) Ame'ẽ paper pinim ke kome'ẽ. Peteïhar ke aja jakwa.

Jesu kotyhar ta pe: “Ihẽ mu ta” aja Páu pandu.

Korin ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo ame'ẽ ta pe Páu mupinim

¹⁻² Pehẽ riki Jesu kotyhar ta ke. Korin ok ta pe har ta ke pehẽ. Ko pehẽ pe paper pinim ihẽ amupinim aĩ. Ihẽ Páu. Ihẽ namõ Sote ixo tĩ. Ihẽ pe Tupã pandu kwe:

—Nde ke ihẽ amondo axo. Jesu Kirisutu rehe har nde erepandu pandu ereho, aja ihẽ aputar — aja Tupã pandu.

Korin ok ta pe har ta! Jesu rehe pejurujar katu ame'ẽ ta ke pehẽ. Aja ym rahã we Tupã pandu:

—Ihẽ kotyhar wan ta pehẽ. Ihẽma'e wan ta — aja.

Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe Tupãma'e ta ke pehẽ apo 'y. Aja upa Korin ok ta juramã rupi ixo ame'ẽ ta tĩ. Jesu Kirisutu rehe ipy'a moĩ moĩ ame'ẽ ta ke a'eta. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. A'eta Tupãma'e ta ke tĩ. Jesu riki jandema'e sawa'e te. A'etama'e sawa'e te a'e tĩ.

³ Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mã peja pehẽ rehe a'eta usak katu. Mã peja pehẽ py'a ke a'eta muhury katu.

⁴ Jesu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe pehẽ rehe Tupã usak katu. A'erehe Tupã namõ ihẽ apandu pandu rahã: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja ihẽ apandu ipe. Aja te'eha ihẽ. ⁵ Jesu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe upa katu te ma'e ke namõ pexo. Tupã'ã me'ẽ me'ẽ, ame'ẽ ke namõ pexo. A'erehe ko upa amõ awa ta je'ẽha ke pekwa katu. Ame'ẽ pekwa katuha ke pehẽ pe a'e me'ẽ. Upa ma'e pekwa katuha namõ pexo tĩ. Ame'ẽ ke pehẽ pe a'e me'ẽ tĩ. Tupã rehe har amõ ta mu'e, ame'ẽ ke upa pekwa katu tĩ. Ame'ẽ ke pehẽ pe a'e me'ẽ tĩ. ⁶ Kirisutu rehe har pehẽ pe ihẽ apandu pandu. A'erehe ehe har pekwa katu. Pehijar ym ta. ⁷ A'erehe upa katu te ma'e katu ame'ẽ ke pehẽ pe Tupã muwyr. Tupã'ã me'ẽ ame'ẽ ke a'e muwyr. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te ke Tupã mujwyr ta. Ame'ẽ ke rehe peharõ katu pexo rahã, upa katu te ma'e katu ame'ẽ namõ pexo. ⁸⁻⁹ Ma'e Tupã pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. A'e pandu pehẽ pe:

—Ihẽ ra'yr namõ pehẽ juehe katu pehẽ pexo — aja.

Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Pehẽ py'a ke Tupã mātã katu te we ta rĩ. Aja te'eha a'e. Kuja pekwa ta. Pehẽ py'a a'e mātã rahã, pejurujar katuha ke pehijar ym ta. Aja rahã, Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te jywyr rahã, pehẽ rehe har kuja:

—Pehẽ peka'u te'eha pema'ema'eha namõ pexo — aja pandu ym te ta.

Pesarahã! A'e pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. A'erehe a'e pandu ym ta:

—Pehẽ peka'u te'eha pema'ema'eha namõ pexo — aja pandu ym te ta.

Amõ koty koty Jesu kotyhar ta ukwa ukwa

¹⁰ Ihẽ mu ta! Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi pehẽ pe ihẽ apandu. Peje'ẽ je'ẽ hũ ym pehẽ jupe

pexo! Aja rahã, amõ koty koty pekwa ym ta. Peteïhar aja pekwa pexo. Pexoha peteïhar aja pexo. ¹¹ Korói anam ta ngi har amõ ta ihẽ pe pandu:

—Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ hũ ngã jupe. Korin ok ta pe har ta ke ame'ẽ ta — aja.

¹² Kuja amõ koty koty pekwa. Amõ pandu: “Páu kotyhar ke ihẽ.” Amõ pandu: “Anĩ. Apor kotyhar ke ihẽ” aja. Amõ pandu: “Anĩ. Petu kotyhar ke ihẽ” aja. Amõ pandu: “Anĩ. Jesu kotyhar ke ihẽ” aja.

¹³ Mã! Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta amõ koty koty ixo. Katu ym aja. Ihẽ riki myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe amanõ my? Anĩ. Aja ym. (Jesu riki ame'ẽ rehe manõ. A'erehe: “Páu kotyhar ke ihẽ” aja pepandu rahã, katu ym.) Pehẽ ke amõ ta mujahuk rahã, ihẽ kotyhar ke pehẽ, a'erehe mujahuk my? Anĩ. Aja ym. (Jesu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe pehẽ ke amõ ta mujahuk. Aja rahã: “Páu kotyhar ke ihẽ” aja pepandu rahã, katu ym tĩ.)

¹⁴⁻¹⁵ Pehẽ ngi har heta ngã ke ihẽ amujahuk ym. A'erehe: “Páu riki jande johu mujahuk. A'erehe Páu kotyhar ta ke jande” aja marã ka ym pepanduha. A'erehe ihẽ rury katu. A'erehe Tupã pe ihẽ apandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja. Pehẽ ngi har mokõi jõ ihẽ amujahuk riki. Kiri ke ihẽ amujahuk. Ngái amõ tĩ. A'eta mokõi jõ. ¹⁶ Pe, amõ ta ixo. Ihẽ aharái. Esete amõ ihẽ amujahuk tĩ. Ianam ta aja tĩ. A'eta jõ nahã my. Amõ ta akwa ym ihẽ. (Heta ym amujahuk, a'erehe: “Páu kotyhar ta ke jande” aja pepandu rahã, katu ym.)

¹⁷ —Ngã ke emujahuk eho — aja ihẽ pe Kirisutu pandu ym te.

Kuja a'e pandu:

—Myrandu katu epandu pandu eho — ame'ẽ jõ ihẽ pe pandu.

A'erehe ame'ẽ ke ihẽ apandu rahã, sawa'e ukwa katu te pandu aja ym ihẽ apandu. Aja ihẽ apandu tipe rahã, myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ, ame'ẽ rehe hendu katu ym ta awa. Amõ koty hendu ta. Amõ katu te pandu ame'ẽ ke rehe hendu katu ta. Katu ym aja. Mupara aja saka ta. Aja rahã, myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe manõ, ame'ẽ riki pyrãtã ym, ame'ẽja saka ta. Pyrãtãha rupi ngã ke Tupã muhã katu, aja ym ta tipe. A'erehe pyrãtã ym, ame'ẽja saka ta.

Pyrãtãha ke Tupã mujesak. Ukwa katu ha ke a'e mujesak tĩ.

¹⁸ “Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ.” Ame'ẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu. Ame'ẽ ta kuja ukwa katu: “Pyrãtãha rupi jande ke a'e muhã katu” aja ukwa katu. Amõ ta anĩ. Mupyraraha renda pe oho ta ame'ẽ ta hendu rahã: “Ma'ewã manõ my. Ka'u te'e” aja ukwaha naĩ. ¹⁹⁻²⁰ Aja Tupã ma'eha ke ukwa ym. Aja yman Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim tĩ. Kuja Tupã pandu:

“ ‘Jande jakwa katu te’ aja pandu ame'ẽ ta ukwaha ke ihẽ amukanim ta” aja Tupã pandu, aja amõ mupinim.

Aja rahã, Tupã ma'eha ke mupyraraha renda pe oho ta ame'ẽ ta ukwa ym. A'erehe my ukwa katu ame'ẽ ta ixo my? My mu'e katu te hũ ame'ẽ ta ixo my? My je'ẽha pandu katu te ame'ẽ ta ixo my? Upa ame'ẽ ta ukwaha ke Tupã mukanim. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwa katuha jaxer aja Tupã mujekwa.

²¹ Tupã ukwa katu te ame'ẽ ke a'e. Pandu:

—Amõ ukwa katu te ha namõ marã ka ym ihẽ rehe har ukwaha — aja.

Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ, ame'ẽ ke japandu pandu. “Ka'u te'e ame'ẽ” aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwaha naĩ. Tupã pe jõ anĩ. A'e pandu:

“Myra ngã mupia, ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ, aja Páu ta pandu pandu. Pe, Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ amuhã katu ta” aja Tupã pandu.

²² “Ma'e ke marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke pyrãtãha namõ Tupã ma'ema'e rahã, jande jajurujar katu ta ehe” aja jundéu awa ta pandu. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta amõ koty pandu: “Ma'e ukwa katu te ha namõ Tupã rehe har pemujekwa rahã, jande jajurujar katu ta ehe” aja riki.

²³ Jande riki anĩ. “Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ” aja jõ japandu pandu ngã pe. “Ame'ẽ ke japutar ym” aja jundéu awa ta pandu jande pe. Kirisutu manõ ame'ẽ rehe har jundéu awa aja ym ame'ẽ ta hendu rahã: “Mã! Ka'u te'e ame'ẽ” aja riki a'eta ukwaha naĩ.

²⁴ Tupã muhã katu ame'ẽ ta anĩ. Jetehar te ke ukwa. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ. Pe, Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu. Pyrãtãha namõ muhã katu. Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu rahã, a'e ukwa katu te, aja jakwa katu. Aja upa Tupã muhã katu ame'ẽ ta ukwa katu tĩ.

²⁵ “Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ. Mã! Ka'u te'e” aja amõ ta ukwaha naĩ. Anĩ. Ame'ẽ ta ukwaha 'ar koty te we Tupã ukwa katuha. “Tupã pyrãtã ym” aja amõ ta ukwaha naĩ. Anĩ. Ame'ẽ ta pyrãtãha 'ar koty te we Tupã pyrãtã te hũ.

²⁶ Ihẽ mu ta! Pesarahã! “Ihẽ kotyhar ta aja pemuruwak” aja pehẽ pe Tupã pandu kwe. Myja pexoha my, ame'ẽ rehe har pekwa pekwa pexo. Arahã pehẽ namõ ukwa katu te ame'ẽ ta heta ym ixo. Aja pekwa katu. Pehẽ namõ kapitã ta aja me'ẽ ta heta ym ixo tĩ. Aja pekwa katu. Ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ta heta ym ixo tĩ. Aja pekwa katu tĩ.

²⁷ “Ukwa ym” aja ngã ukwa ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu. Ixotyhar ta aja a'e muruwak tĩ. Aja rahã, ukwa katu te

ame'ẽ ta ke a'e muhuxĩ. Pete'e pyta, a'erehe huxĩ. “Jande pitu te'e” aja amõ ta ukwa ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu tĩ. Ixotyhar ta aja a'e muruwak. Aja rahã, pyrãtã te ame'ẽ ta ke a'e muhuxĩ tĩ. Pete'e pyta, a'erehe huxĩ. ²⁸ “Katu ym a'eta” aja ngã ukwa ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu. Ixotyhar ta aja muruwak tĩ. “Jaxer ame'ẽ ta ke” aja ngã ukwa ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu tĩ. Ixotyhar ta aja muruwak tĩ. “Katu ym te a'erehe jaxer ai te” aja ngã ukwa ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu tĩ. Ixotyhar ta aja muruwak tĩ. Upa aja muhã katu rahã: “Ko ukwa katu te ame'ẽ ke katu te” aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwaha jupe naĩ, ame'ẽ ke Tupã mukanim. “Ko pyrãtã te ame'ẽ ke katu te” aja ukwaha jupe naĩ, ame'ẽ ke Tupã mukanim tĩ. ²⁹ Aja Tupã muhã katu rahã: “Ihẽ atu katu te ame'ẽ ke ihẽ” aja Tupã pe marã ka ym panduha.

³⁰ Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ, aja Tupã pehẽ ke muruwak. A'erehe Kirisutu ukwa katuha ke jande pe a'e muwyr. Kirisutu kotyhar ta ke jande, a'erehe jande pe Tupã pandu: “Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe” aja. Ima'e ta ke jande tĩ. Jande ke a'e muhã katu. ³¹ Upa aja riki Tupã ma'ema'eha, a'erehe: “Mã! Katu” aja amõ pandu rahã: “Tupã ma'ema'eha jõ katu te ame'ẽ ke” aja pandu. Aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

“Katu aja ma'e ke rehe har amõ pandu ta rahã: ‘Tupã ma'ema'eha jõ katu te ame'ẽ ke’ aja epandu” aja amõ mupinim.

2

Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ

¹ Ihẽ mu ta! Pehẽ rehe ihẽ ahyk rahã, Tupã je'ẽha ke ihẽ apandu pehẽ pe kwe. Jetehar te ke ame'ẽ. Yman mujekwa ym ngã pe a'e rĩ. Apo mujekwa katu 'y. Ame'ẽ pehẽ pe ihẽ

apandu rahã, je'êha pandu katu te ha namõ ihê apandu ym riki. Amõ ukwa katu te ha namõ ihê apandu ym tĩ.
² Pehê namõ ihê axo rahã, ihê ajupandu ihê jupe:

—Jesu Kirisutu rehe har jõ ihê apandu ta. Myra ngã mupia ame'ê ke rehe a'e manõ. Ame'ê jõ ihê apandu ta. Amõ ma'e ke apandu ym ta — aja ihê jupe.

³ Pe, pehê namõ ihê axo rahã, akyjeha ihê kangwer ym aja axo. Aryryi ihê tĩ. Tupã putar aja ym ihê apandu my, ame'ê rehe ihê ajumupyai. A'erehe akyjeha ihê kangwer ym aja axo. Aryryi ihê tĩ. ⁴ A'erehe myrandu ihê apandu pandu pehê pe rahã, amõ ukwa katu te ha namõ ihê apandu my? Anĩ. Aja ym. Ihê apandu rahã, pyrãtãha namõ marã ka ym amõ ma'eha, ame'ê ke Tupã'ã ma'ema'e katu. Ame'ê ke rehe pesak. A'erehe ihê apandu ame'ê ke jetehar te ke aja pekwa. (Tupã ihê namõ ixo, aja pekwa katu tĩ.) ⁵ A'erehe Jesu rehe pejurujar katu. Amõ ukwa katu te ha namõ ihê apandu, a'erehe pejurujar katu ehe my? Anĩ. Aja ym. Tupãma'e pyrãtãha ke rehe pesak, a'erehe pejurujar katu ehe.

Tupã ukwa katu te a'e

⁶⁻⁷ Tupã'ã rehe hendu katu te ame'ê ta pe jõ amõ ukwa katu te ha namõ ihê apandu pandu. Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta ukwa katu te. Ame'ê ukwa katu te ha namõ aja ym ihê apandu. Kapitã ta ukwa katu te tĩ. Ame'ê ukwa katu te ha namõ aja ym ihê apandu tĩ. Anĩ. Kuja riki. Tupã ukwa katu te, ame'ê ukwa katu te ha namõ ihê apandu pandu. Kapitã tama'e pyrãtãha ke Tupã muputu'u ta. Tupã ukwa katu te ame'ê ke a'e. Yman kome'ê ywy keruhũ a'e mujã ym rahã we a'e ukwa katuha ke a'e mujekwa. A'erehe a'e jupandu jupe:

—Ihê kotyhar ta ihê namõ ixo ta. Katu te hũ ta — aja Tupã.

Yman ame'ẽ je'ẽha a'e mujekwa ym rĩ. Apo a'e mujekwa katu 'y. Ame'ẽ je'ẽha ke ihẽ apandu pandu ngã pe. ⁸ Ame'ẽ Tupã ukwa katu te ha ke kapitã ta ukwa ym. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo ame'ẽ tama'e kapitã ta ukwa ym. A'eta ukwa katu rahã, jandema'e sawa'e te ke a'eta jukwa ym ta tipe. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe jukwa ym ta tipe. Jandema'e sawa'e te riki katu te ame'ẽ ke a'e. ⁹ Kuja Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim:

“Ma'e ke Tupã moĩ katu. Ame'ẽ ke ipy'a katu ehe ame'ẽ ta pe a'e me'ẽ katu.

Ame'ẽ ke rehe usak ym we awa rĩ. Ame'ẽ ke rehe har hendu ym tĩ.

Ame'ẽ rehe har ipy'a pe ukwa ukwa ym awa tĩ.

Ame'ẽ ke ipy'a katu ehe ame'ẽ ta pe a'e me'ẽ katu” aja amõ mupinim.

Tupã rehe har Tupã'ã mujekwa katu

¹⁰ (Ma'e katu ame'ẽ ke ipy'a katu ehe ame'ẽ ta pe Tupã me'ẽ katu.) A'erehe Tupã ukwa katu te ha ke kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo ame'ẽ tama'e kapitã ta ukwa ym. Ame'ẽ ke jande pe Tupã mujekwa katu. Yman mujekwa ym ngã pe rĩ. Apo a'e mujekwa katu 'y. I'ã jande pe a'e muwyr. A'e riki mujekwa katu jande pe 'y. Upa katu te ma'e ke I'ã ukwa katu. Tupã putar ame'ẽ ke ngã ukwa ym. Ame'ẽ ke upa katu te I'ã riki ukwa katu tĩ. Ma'erehe ma'e ke Tupã ma'ema'e my? Ame'ẽ ke ngã ukwa ym. I'ã anĩ. Ukwa katu a'e. ¹¹ Amõ ipy'a pe ukwa ukwa ixo ame'ẽ ke a'e jõ ukwa katu. Amõ anĩ. Ukwa ym. Aja Tupã rehe har amõ ukwa ym tĩ. I'ã jõ ukwa katu. ¹² A'erehe ehe har jande pe I'ã mujekwa. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ma'e ukwa. Aja ukwaha namõ jande jaxo ym. Anĩ. I'ã ke jande pe Tupã muwyr, a'erehe ehe har jande pe I'ã mujekwa. Ma'e katu

ame'ẽ ke jande pe Tupã me'ẽ, ame'ẽ rehe har upa katu te jande pe I'ã mujekwa.

¹³ Amõ ukwa katuha namõ ma'e ke mu'e, ame'ẽ ke japandu pandu ym. Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ke jõ japandu pandu katu. Ame'ẽ ke ipy'a rehe I'ã ihĩ ame'ẽ ta ke jande jamu'e mu'e katu. ¹⁴ Ipy'a rehe Tupã'ã ihĩ ym rahã, a'e mu'e ame'ẽ ke marã ka ym a'e ukwaha. “Ma'e puki my?” aja a'e pandu. Ukwa ym a'e. Tupã'ã ihĩ ym ehe, a'erehe ukwa ym. “Mã ka'u” aja a'e pandu tĩ. Ma'e ke Tupã'ã mujekwa, ame'ẽ ke ipy'a rehe Tupã'ã ihĩ ame'ẽ ta jõ ukwa katu. ¹⁵ Ipy'a rehe Tupã'ã ihĩ rahã, upa ma'e ke ukwa katu. “Ko katu. Peme'ẽ ihẽ pe katu” aja upa ukwa katu. Pe, Tupã'ã ihĩ ehe, ame'ẽ rehe har amõ ukwa ym. “Mã ka'u te'e a'e” aja Tupã'ã ihĩ ym ehe ame'ẽ ukwaha naĩ. ¹⁶ Aja Tupã rehe har a'e ukwa ym tĩ. Aja kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

“Tupã ukwa ukwa uĩ, ame'ẽ ke ukwa ym awa. Tupã ke marã ka ym amõ mu'eha” aja panduha ihĩ.

Aja rahã, Tupã rehe har Tupã'ã ihĩ ym ehe ame'ẽ ta ukwa ym te, aja mujekwa katu. A'erehe Tupã'ã ihĩ ehe ame'ẽ rehe har ukwa ym tĩ. Jande anĩ. Tupã'ã jande py'a rehe ihĩ katu, a'erehe Kirisutu ma'e ukwa ukwa uĩ, ame'ẽ ke jande jakwa. (Tupã'ã mujekwa jande pe, a'erehe jakwa. Aja rahã, Tupã ukwa ukwa uĩ, ame'ẽ ke jande jakwa tĩ.)

3

Ta'yn ta aja pehẽ

¹ Ihẽ mu ta! Tupã'ã rehe tapijar te'e we pepy'a katu, aja ym pexo. A'erehe pehẽ ke marã ka ym amu'e katuha. Pepy'a katu ym ehe, aja pexo. Ta'yn ra'yr u'ar ramõ, ame'ẽja pexo. Aja rahã, Kirisutu rehe har amõ amõ we pejumu'e ym pexo. ² Ta'yn ra'yr ta aja pehẽ. Imembyr ra'yr pe imãĩ kamby me'ẽ. Aja pehẽ ke ihẽ amu'e. (Aja

rahã ta'yr mi Kirisutu rehe har amu'e pehẽ ke.) Ma'e so'o rukwer pehẽ pe ihẽ ame'ẽ ym, ame'ẽja amu'e ym. (Aja rahã, upa katu te Kirisutu rehe har apandu ym pehẽ pe.) Arahã pekwa katu ym. Apo pekwa katu ym we ta rĩ. ³⁻⁴ Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta aja pehẽ, a'erehe pahar pekwa ym riki. Amõ pandu: “Páu kotyhar ke ihẽ” aja. Amõ pandu: “Ihẽ anĩ. Apor kotyhar ke ihẽ” aja. Aja amõ koty koty jy'ar rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta aja pexo. Katu ym aja. A'erehe upa katu te Kirisutu rehe har pehẽ pe apandu ym we ta rĩ. A'erehe pejyty'ym pehẽ juehe rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta aja pehẽ tĩ. Pehẽ peje'ẽ je'ẽ pehẽ jupe rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta aja pehẽ tĩ. A'eta ixoha aja pehẽ pexo tĩ. Katu ym aja.

Tupãma'e miasu ta ke

⁵ Ma'e riki Apor ma'ema'e my? Tupãma'e miasu ke a'e. Ma'e riki ihẽ ama'ema'e my? Ihẽ Páu. Tupãma'e miasu ke ihẽ tĩ. Jande juja katu te jande tĩ. (A'erehe amõ koty koty pejy'ar rahã, katu ym. “Páu kotyhar ta ke jande.” “Anĩ. Apor kotyhar ta ke jande.” Aja rahã, katu ym.) Tupã je'ẽha ke pehẽ pe japandu pandu. Tupãma'e miasu ta ke jande. Pe, pejurujar katu ehe. Tupã pandu ame'ẽ ke Apor ma'ema'e. Aja ihẽ ama'ema'e tĩ. Jande juja katu te jande tĩ.

⁶ Pehẽ riki Tupãma'e kupixa aja pehẽ. Pe, ma'e ra'ĩ ihẽ ajyтым ipe, ame'ẽja saka. (Aja rahã Tupã je'ẽha pehẽ pe ihẽ apandu pandu, a'erehe Jesu rehe pejurujar katu.) Apor riki ma'eywa'y ra'yr rehe y ombor ixo, ame'ẽja saka. (Aja rahã, pehẽ pe Tupã je'ẽha ke a'e mu'emu'e katu. A'erehe Tupã rehe har pekwa katu pexo.) Pe, Tupã riki upa ma'e kupixa pe har ta ke mutiha, ame'ẽja saka. (Aja rahã Tupã riki pehẽ ke muhury katu.) ⁷ A'erehe ma'e ra'ĩ jyтым ame'ẽ ke katu te aja ym. (Aja rahã, ihẽ katu te aja

ym ihē tī. Tupā je'ēha apandu ame'ē ke ihē.) Y ombor ame'ē ke katu te aja ym tī. (Aja rahā, Apor katu te aja ym tī. Tupā je'ēha ke mu'e ame'ē ke a'e.) Tupā jō riki katu te ame'ē ke a'e. A'e riki pehē ke muhury katu.

⁸ Ma'e ra'ī jytym ame'ē ke amō namō juja katu te riki. Y ombor ame'ē namō juja katu te. Aja rahā, Tupā je'ēha pandu ame'ē ke juja katu te. Mu'e ame'ē ke namō juja katu te riki. A'eta pe ma'e ke Tupā me'ē ta. Paraky katu ame'ē pe a'e me'ē katu ta. Paraky katu ym ame'ē pe me'ē katu ym ta. ⁹ Je'ēha pandu ame'ē ke namō mu'e, ame'ē ke pandu pandu ixo. Aja rahā, Apor namō Tupā je'ēha ke ihē apandu pandu, ame'ēja jaxo. Jande juja katu te jande tī. (A'erehe amō koty koty pejy'ar rahā, katu ym. “Páu kotyhar ta ke jande.” “Anī. Apor kotyhar ta ke jande.” Aja rahā, katu ym.)

¹⁰ Pehē riki Tupā rok aja tī. Ukwa katuha ke ihē pe Tupā muwyr. Ame'ē namō ok ke ihē amujā katu, aja ihē axo. Pyter ke ihē ajytyka. (Aja rahā, Tupā je'ēha ke ihē apandu pandu, pe, Jesu rehe ngā jurujar katu.) Ok ke amō ta upa mujā, ame'ēja saka. (Aja rahā, Tupā rehe har a'eta mu'emu'e katu ngā pe.) Ok mujā rahā, katu mujā rahā, katu tiki. (Aja Tupā je'ēha katu mu'e rahā, katu tiki.)

¹¹ Jesu Kirisutu riki ok pyter aja saka. A'e jō riki ok pyter katu te ame'ē ke aja saka. Tupā riki mu'am aja saka. A'erehe amō ok pyter ke marā ka ym mu'āha. (Aja rahā, Jesu Kirisutu rehe har jō amō pandu ta me'ē te'e.) ¹² Ok pyter ke amō mu'am rahā, myra hātā ke mu'am. Pahar ijuk ym ta. (Aja rahā, Kirisutu rehe har katu mu'e.) Aja rahā, katu mujā, ame'ēja saka tī. Itatawa ke te'e mujā, ame'ēja saka. Itatuwyr ke te'e mujā, ame'ēja saka tī. Ita hepy hū ame'ē ke te'e mujā, ame'ēja saka tī. Amō ta myra hātā ym ame'ē ke mu'am. Pahar ijuk ta. (Aja rahā,

Kirisutu rehe har katu ym mu'e aja saka.) Aja rahā, katu ym mujā, ame'ēja saka. Inaja ro ke te'e mujā, ame'ēja saka. Kupi'i ke te'e mujā, ame'ēja saka tī. Myra hātā ym ame'ē ke te'e mujā, ame'ēja saka tī.

¹³ Ok ke tata ukwái rahā, myra hātā jō pyta u'am. Aja Kirisutu jywyr rahā, ngā ke a'e mupyrara ta. Arahā myja me'ē ehe har amō mu'e, ame'ē ke Kirisutu mujekwa ta. Tata aja ame'ē namō a'e ukwa ta. Katu mu'e my? Katu ym mu'e my? Ame'ē ke a'e mujekwa ta. ¹⁴ Katu amō mu'e, aja Kirisutu ukwa rahā, ma'e katu ame'ē ke Tupā me'ē ta. Katu mu'e, ame'ē pe me'ē ta. ¹⁵ Katu ym mu'e, aja Kirisutu ukwa rahā, ma'e ke Tupā me'ē ym ipe. Nixói ma'e ke ipe. A'e ke Tupā muhā katu jō. Tata ngi jawe te'e uhem oho, ame'ēja saka a'e.

¹⁶ Tupā'ā riki pehē py'a rehe ihī katu. A'erehe pehē riki Tupā ixoha renda aja pehē. Ame'ē ke pekwa katu. ¹⁷ A'erehe pehē pe amō jaxer ame'ē ke mu'e rahā, Tupā ixoha renda ke mujaxer, ame'ēja saka tī. Aja rahā, ame'ē mu'eha ta ke Tupā mupyrara ta. Tupā ixoha renda riki katu te ame'ē ke. Pehē riki ixoha renda aja pehē. A'erehe pemujaxer ym pehē juehe har.

¹⁸ “Upa ihē akwa katu” aja amō ukwa ixo. Aja mā peja pejumuka'u te'e ym pehē juehe. “Upa ihē akwa katu” aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ukwa ukwa ixo. Aja pehē ngi har amō ta ukwa ukwa ixo rahā, mā peja kuja pepandu: “Mā! Jaka'u te'e jande. Jakwa ym jande” aja. Aja rahā ima'e ukwa katuha ke Tupā muwyr ta a'eta pe. Ehe har mujekwa ta a'eta pe tī. Aja rahā, Tupā rehe har a'eta ukwa katu ta. ¹⁹ Upa ma'e ukwa katu, aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ukwaha naī. Anī. Ame'ē ta ukwa ym. Ka'u te'e aja Tupā ukwa katu. Yman aja Tupā je'ēha rehe panduha amō mupininim:

“Ma'e ukwa katu ame'ẽ kuja pandu: ‘Mā! Akwa katu ihẽ aja. Anĩ. Ame'ẽ ukwaha namõ a'e ke Tupã muka'u te'e ta. Aja ame'ẽ ukwaha ke amõ mukanim” aja panduha ihĩ.

²⁰ Aja amõ we Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Ame'ẽ ke mujekwa tĩ. Kuja:

“ ‘Akwa katu’ aja amõ ukwa. Ame'ẽ riki jaxer aja Tupã ukwa katu” aja panduha ihĩ.

²¹ A'erehe: “Páu mu'e katu te.” “Anĩ. Apor mu'e katu te” aja mā peja pepandu ym. Aja rahã, amõ koty koty pejy'ar ym ta. “Páu kotyhar ta ke jande.” “Apor kotyhar ta ke jande” aja ym ta pehẽ. Pesarahã! Upa ma'e ke pehẽ py'a mātãha ke. ²² Apor pehẽ mu'eha ke. Petu aja tĩ. Mu'eha ke a'e tĩ. Ihẽ aja tĩ. Ihẽ Páu. Pehẽ mu'eha ke ihẽ tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ Tupã mujã, ame'ẽ pe pexo. A'erehe pehẽ rury katu aja pexo. Pehẽ pexo katu, a'erehe pehẽ rury katu pexo. Pehẽ pemanõ rahã, Tupã namõ pexo ta kũ. Apo Tupã usak katu pehẽ rehe rĩ. Yman rahã aja ta tĩ. A'erehe aja upa ma'e ke pehẽ py'a mātãha ke. ²³ Pe, Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ. Tupã kotyhar ke Kirisutu. (A'erehe mā peja amõ koty koty pejy'ar ym.)

4

Kirisutu mondo ame'ẽ ta ke

¹ Pehẽ ke jande jamu'e. Jande rehe har pekwa pekwa pexo rahã, Kirisutuma'e miasu ta ke jande, aja mā peja pekwa pekwa pexo. Yman myrandu katu ke Tupã mujekwa ym rĩ. Ame'ẽ ke a'e mujekwa apo 'y. Ame'ẽ myrandu katu japandu pandu ame'ẽ ta ke jande, aja mā peja pekwa pekwa pexo. ² Miasu rahã, ijar pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu ta me'ẽ te'e. Aja Kirisutu pandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e ta me'ẽ te'e tĩ. ³ Pesarahã! “Kirisutu pandu ame'ẽ ke Páu ma'ema'e katu ym” aja pepandu

naĩ. Aja pepandu rahã, pehẽma'e panduha ihẽ pe anĩ ta. “Kirisutu pandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu my?” aja ihẽ juehe har ajupandu ym ihẽ jupe tĩ. ⁴ A'e pandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu, aja ihẽ akwa katu. Ihẽ akwa tipe. “Nde katu” aja mujekwa ym we rĩ. Jandema'e sawa'e te riki pandu ta. “Katu nde erema'ema'e” aja a'e. (Ame'ẽ jõ ihẽ aputar katu.) ⁵ A'erehe: “Kirisutu pandu ame'ẽ ke nde erema'ema'e” aja peje'ẽ ym ta me'ẽ te'e. Jandema'e sawa'e te jywyr ym rahã we, aja peje'ẽ ym ta me'ẽ te'e. A'e jywyr rahã, amõ ma'ema'eha ke a'e riki pandu ta. Amõ ma'ema'eha ke amõ ta ukwa ym, ame'ẽ ke jandema'e sawa'e te mujekwa ta. Ukwa katu a'e. Ipy'a pe ma'e ke amõ ukwa ukwa ixo, ame'ẽ ke a'e mujekwa ta tĩ. Ukwa katu te a'e. Pe, ame'ẽ rehe har a'e pandu ta. Pe, katu ame'ẽ ke ma'ema'e, ame'ẽ ta pe Tupã jõ pandu ta: “Pehẽ katu” aja. A'erehe: “Kirisutu pandu ame'ẽ ke Páu ma'ema'e katu ym” aja ihẽ rehe har peje'ẽ je'ẽ ym ta me'ẽ te'e.

⁶ Ihẽ mu ta! Apandu ramõ ame'ẽ ke Apor rehe har ihẽ apandu. Ihẽ juehe har amõ tĩ. Apandu tĩ. Jande mokõi jande juehe har ihẽ apandu. Aja rahã: “Peme'ẽ katu te ame'ẽ ke” aja pepandu ym ta. Aja Tupã je'ẽha mujekwa. Kuja:

“Mã peja amõ mupinim ame'ẽ rehe pehendu katu” aja panduha ihĩ.

Aja rahã, kuja ym ta: “Peme'ẽ katu. Jande ke mu'e katu” aja. “Anĩ. Peme'ẽ anĩ. Jande mu'eha riki katu te” aja pepandu ym ta tĩ. ⁷ Pehẽ mu'eha riki amõ ta 'ar koty te we katuha aja ym riki. Upa mu'eha ta ke pehẽ koty Tupã mondo. Aja rahã: “Jande mu'eha ta amõ mu'eha ta 'ar koty te we katuha” aja marã ka ym pepanduha. Tupã riki mondo. Pehẽ atu mu'am ym. Tupã mondo. A'erehe:

“Jande mu'eha ta amō mu'eha ta 'ar koty te we katuha” aja marā ka ym pepanduha.

⁸ Korin ok ta pe har ta! Upa pehēma'e ke pehī, aja pekwaha nāī. Pehēma'e hū namō pexo, aja pekwaha nāī tī. Pehē riki kapitā keruhū. Jande anī, aja pekwaha nāī. Mā! Pehē riki kapitā keruhū ta tipe rahā, katu tiki. Aja ta tipe rahā, pehē namō jande riki kapitā keruhū ta tipe tī. Upa ma'e ke namō pexo, a'erehe: “Páu ke japutar ym” aja pepandu. ⁹ Jande riki Kirisutu mondo ame'ē ta ke. Jande riki amō ta wyr koty te we katuha, aja Tupā mu'am, aja ihē akwa. Sonda ta jukwa ta ame'ē ta riki jaxer, aja ngā ukwa. Aja jande riki tī, aja upa ngā pe Tupā mujekwa. Aja Tupā je'ēha rahoha ta ukwa tī. Aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ukwa tī. Jande jaxer ame'ē ta ke jande, aja ukwa tī. ¹⁰ Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Kirisutu manō, aja japandu pandu, a'erehe jande riki jaka'u te'e, aja amō ta ukwaha. Pehē anī. Kirisutu kotyhar ta ke pehē, a'erehe pekwa katu te ame'ē ta ke pehē, aja amō ta ukwa. Jande riki pitu te'e aja amō ta ukwa. Pehē anī. Pehē pyrātā riki, aja amō ta ukwa. Katu ame'ē ta ke, aja pehē rehe har amō ta ukwa. Jande anī. Jaxer ame'ē ta ke aja ngā ukwa. ¹¹ Apo jande myahy jande jaxo. Jande janengwēi jaxo tī. Jandema'e mundeha ymanihar namō jaxo tī. Jande ke amō ta mupyrara tī. Jande jawata te'e jaxo. Jande rok nixói. ¹² Jande japaraky hū. Aja tamatarer japyhyk. Pe, ame'ē pe upa jandema'e ke jande jajo'ok jo'ok. Jande rehe har amō ta juru ai rahā, ame'ē ta pe japandu: “Mā peja pehē rehe Tupā usak katu” aja. Jande ke amō ta mupyrara rahā, jande py'ahu te'e jahendu. ¹³ Jande rehe har katu ym amō ta pandu rahā, ame'ē ta pe hātā jaje'ē ym jande. Katu ame'ē ke japandu a'eta pe. Ma'e puxi aja jande aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ukwaha. Jaxer ai te aja jande rehe har ukwaha tī. Upa aja apo jaxo we rī. (Jesu mondo

ame'ě ta ke jande.)

¹⁴ Ihě amupinim ramō ame'ě pe pehě ke ihě amuhuxĩ my? Anĩ. Aja ym. Pehě ke ihě amu'e tar katu, a'erehe aja ihě amupinim. Aja rahã, pehě pexoha ke pemukatu ta nahã my. Ta'yr ke ipái mu'e katu, aja pehě ke ihě amu'e tar katu tĩ. ¹⁵ Myja Kirisutu kotyhar ta pexoha katu my? Ame'ě rehe har mu'e ame'ě ta mäte hũ ixo pehě koty. Pehě pái aja ame'ě ta heta ym. Peteĩ jō pehě pái aja ixo. Ihě ame'ě. Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehě aja pexo. Myrandu katu pehě pe ihě apandu rahã, Kirisutu rehe pejurujar katu, a'erehe pehě pái aja ihě. ¹⁶ A'erehe ihě aja pehě pexo tĩ. Aja rahã: “Katu te jande” aja pekwa ym pexo tĩ. ¹⁷ Ko Timo ke pehě koty ihě amondo ta. Pehě pe a'e pandu ta:

—Jesu Kirisutu kotyhar ke Páu, a'erehe ixoha pyahu aja a'e ixo katu. Ame'ě ixoha pyahu ame'ě ke Jesu kotyhar ta pe Páu mu'e mu'e. Amō amō ok ta rupi ixo ame'ě ta ke mu'e mu'e — aja pehě pe Timo pandu ta.

Aja rahã, peharái ym ta. Timo pe Jesu rehe har ihě apandu rahã, a'e jurujar katu ehe. A'erehe ihě ra'yr aja a'e. Ihě apy'a katu ehe ame'ě ke a'e. Ihě apandu ame'ě ke a'e ma'ema'e katu tĩ.

¹⁸ Pehě koty ihě aho ym ta tipe aja pekwaha, a'erehe pehě ngi ihě akyje aja pekwaha naĩ. A'erehe pehě ngi har amō amō kuja ukwaha: “Mã! Jande ngi Páu kyje, a'erehe Timo ke a'e muwyr” aja riki. ¹⁹ Pesarahã! Tupã putar rahã, pahar pehě koty ihě ahyk ta aho. Ihě ahyk rahã, ma'e ke ihě atu akwa ta. Amō amō ta pandu: “Mã! Jande ngi Páu kyje, a'erehe Timo ke a'e muwyr” aja pandu ame'ě ta ixo. Panduha jō my? Panduha aja ma'ema'e katu my? Ame'ě ke ihě akwa ta. ²⁰ Aja riki jande. Amō pandu: “Tupã! Ihěma'e kapitã keruhũ aja exo katu.” Aja pandu rahã, Tupãma'e pyrãtãha ke a'e mujekwa ta ipe. Pyrãtãha namō

ma'e ke ma'ema'e ta. Panduha jō aja ixo ym ta. (Pyrātāha muwyr ta.) ²¹ A'erehe pehē koty ihē ahyk rahā, myja me'ē pehē pe katu my? Myra ra'yr namō ahyk ta aho my? (Aja rahā, pehē ke anupā ta.) Pehē rehe ihē apy'a katuha namō ihē ahyk ta aho my? Wewe katu panduha namō ihē ahyk ta aho my? Pesarahā! Wewe katu panduha namō ihē ahyk tar katu. (A'erehe pahar pexoha pemukatu.)

5

Amō rehe ka'u te'eha ke

¹ Jesu kotyhar ta ke pehē. Pehē namō amō ixo. “Imāi nungar namō a'e ukwer ou” aja ihē pe pehē koty ngi uhyk uwyr ame'ē ke pandu. Mā jaxer ai te ma'eha ke ame'ē. Jesu rehe jurujar ym ame'ē ta aja ym ma'eha. ² Mā! Pehē ruxī ym. Anī. “Katu” aja pekwaha pehē jupe. Anī. Katu ym aja. Mā peja ym pehē! Ame'ē ma'eha ngi pehē ruxī pexo. Ame'ē jaxer ai ame'ē ke ma'e, ame'ē ke pejy'ar rahā, pehē pyter ngi pemuhem pemondo. Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda rehe pejy'ar rahā, ame'ē sawa'e ke pemuxe ym. ³⁻⁴ Pehē namō ihē axo ym. Pepaite ihē axo. Anī. Ihē py'a rupi pehē rehe har ihē akwa akwa axo. A'erehe pehē namō ihē axo, ame'ēja saka. Pe, ame'ē jaxer ai ame'ē ke ma'e ame'ē pe, Jesu, jandema'e sawa'e te je'ēha rupi ihē apandu.

—Mā peja nde ke Tupā mupyrara! — aja riki.

Amō Jesu kotyhar har ta namō pejy'ar rahā, pehē rehe har ihē akwa akwa axo, a'erehe pehē namō ihē axo, ame'ēja saka. Pehē pejy'ar rahā, Jesu, jandema'e sawa'e te riki pehē py'a ke mātā ixo. Aja rahā, ma'e katu ame'ē ke pema'ema'e ta. ⁵ A'erehe ame'ē sawa'e ke pemuhem pemondo pehē ngi. Aja rahā, Satana koty mondo, ame'ēja saka. (Ājā ramūi a'e.) Pe, ame'ē sawa'e ke a'e riki mahy ta. Mujaxer ta tī. Sawa'e i'ā anī. Jandema'e sawa'e te muhā

katu ta. A'e jywyr rahã, ngã ke a'e mupyrara ta. Arahã ame'ẽ sawa'e'ã ke a'e muhã katu ta tĩ.

⁶ “Katu te” aja pehẽ pekwa pehẽ jupe pexo rahã, katu ym. Mã peja ym pexo. Amõma'e panduha ke pekwa:

—Jaxi muhãi rahã, ipy'a ngi pyairo ke jo'ok. Ta'yr mi mupuk rahã, upa hukwer ke moro ta — aja panduha ihĩ.

Ame'ẽ ke pekwa katu. Aja peteĩ sawa'e ma'e ka'u te'eha ke ma'e rahã, a'e aja upa amõ ta ma'e ta tĩ. (Upa moro, ame'ẽja saka.) ⁷ A'erehe ma'e ka'u te'eha ke ma'e ame'ẽ ke pehẽ pyter ngi pemuhem pemondo. Aja rahã, pehẽ py'a juhyk, aja pexo. Ymanihar aja pehẽ tĩ. (Pyairo ke pembor, ame'ẽja saka.) Aja rahã, hukwer ke moro ym ta tĩ. Aja rahã, pehẽ namõ ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói tĩ. Aja pexo riki apo 'y, aja ihẽ akwa. Eji ywy ngi jundéu awa ta uhem oho rahã, arapuharan ra'yr ke a'eta jukwa. Ame'ẽ ke jukwa rahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke Tupã mukanim, ame'ẽja saka. Ame'ẽ arapuharan ra'yr aja Kirisutu tĩ. A'e manõ. Jande ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke mukanim, ame'ẽja saka. ⁸ A'erehe mã peja ima'e ta ke aja jaxo. Mã peja jande py'a juhyk, aja jaxo. Amõ namõ pandu rahã, mã peja jetehar te ke jõ japandu. Ma'e jaka'u te'eha ke mã peja jama'ema'e ym jaxo. Amõ ta rehe jaxer ai ame'ẽ ke mã peja jama'e ym tĩ.

⁹ Amukwehe paper pinim pehẽ pe ihẽ amondo. Ame'ẽ pe kuja ihẽ amupinim:

“Amõ kũjã rehe ka'u te'e. Ame'ẽ ke namõ mã peja pejy'ar ym. Amõ sawa'e rehe ka'u te'e tĩ. Ame'ẽ ke namõ aja tĩ. Pejy'ar ym tĩ.”

¹⁰ “Pejy'ar ym inamõ” aja amupinim rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta rehe har amupinim ym riki. Tupã kotyhar ta rehe har amupinim. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta amõ kũjã rehe ka'u te'e hũ. Amõ sawa'e rehe kũjã

ka'u te'e hū tī. Amō tama'e ke rehe ipy'a moī moī hū. A'erehe mukanim riki amōma'e ke. Tupāran rehe ipy'a ke a'eta moī moī tī. Upa ame'ē ta namō pexo tar ym rahā, kome'ē ywy keruhū ngi pehem te ta tipe. ¹¹ “Pejy'ar ym inamō” aja ihē amupinim rahā, Jesu kotyhar ta rehe har ihē amupinim. Ame'ē riki amō kūjā rehe ka'u te'e. Amō sawa'e rehe ka'u te'e tī. Tupāran rehe ipy'a ke moī moī tī. Amō ta rehe juru ai tī. Kawī ngi ka'u tī. Amōma'e ke mukanim tī. Pesarahā! Ame'ē namō pejy'ar ym pexo. Hake inamō ma'e ke pe'u ym te tī.

¹²⁻¹³ Pesarahā! Jesu rehe jurujar ym ame'ē ta pe kuja ihē apandu ym:

—Ma'e peka'u te'eha ke pema'e. Mā peja pehē ke Tupā mupyrara — aja.

Ihē anī. Tupā riki aja me'ē pandu ta. Jesu kotyhar ta pe anī. Pehē atu pepandu katu:

—Mā peja ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym — aja riki.

A'erehe ame'ē ka'u te'eha ma'eha ke mā peja pehē pyter ngi pemuhem pemondo.

6

Myja je'ē je'ēha ke muputu'u ngā ngi my?

¹ Jesu rehe pejurujar katu, a'erehe pehē riki pehē mu mu. Pe, pehē ngi har imu namō amō je'ē je'ē rahā, jurujar ym ame'ē ta ruwa koty oho riki. Mā katu ym. Mā peja peho ym. Anī. Tupā kotyhar ta ruwa koty peho. A'eta riki je'ē je'ēha ke mukatu ta.

² Pesarahā! 'Ar rehe angaha uhyk rahā, kome'ē ywy keruhū pe har ta pe Tupā kotyhar ta pandu: “Pehē katu.” Aja katu ame'ē ta pe pandu ta. “Pehē katu ym.” Aja katu ym ame'ē ta pe pandu ta tī. Kome'ē ywy keruhū pe har ta Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta pe aja rahā, ma'erehe pehē

mu je'ě je'ěha ke pemukatu ym my? Mā peja ame'ě ke pemukatu!

³ Pesarahā! Tupā je'ěha rahoha ta pe japandu ta tī. “Pehē katu.” Aja Tupā rehe hendu katu ame'ě ta pe japandu ta. “Pehē katu ym.” Aja Tupā rehe hendu ym ame'ě ta pe japandu ta tī. Aja Tupā je'ěha rahoha ta pe japandu rahā, ma'erehe sehar peje'ě je'ěha ke pehē atu pemukatu ym my? Mā peja pemukatu!

⁴ Mā! Ame'ě rehe har amō ta je'ě je'ě rahā, jurujar ym ame'ě ta ruwa koty peho ta my? A'eta riki je'ě je'ěha mukatu ta my? Katu ym aja. A'eta riki katu ym ame'ě ta aja pekwa. A'erehe a'eta ruwa koty peho ym.

⁵ Mā katu ym. Pehē ngi ihē ruxī riki. Pejurujar katu ame'ě ta ngi har ukwa katu te ame'ě ixo my? Peteī ixo my? Pehī riki. (Ixoty peho.) A'e riki pehē mu ta je'ě je'ěha ke mukatu ta kŷ. ⁶ Pehē anī. Ixoty peho ym riki. Pehē mu ta riki je'ě je'ě rahā, jurujar ym ame'ě ta ruwa koty peho. A'eta riki je'ě je'ěha mukatu riki. Katu ym aja.

⁷ Mā jetehar te riki. Imu ta je'ě je'ěha ke jurujar ym ame'ě ta ruwa koty peho. A'eta riki mukatu. A'eta ruwa koty peho, a'erehe katu ym pehē aja pemujekwa. Pehē rehe ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e rahā, mā peja pexo. Pehē py'a pemujywyr. Aja rahā, pahar pemukatu ta. Pehēma'e ke amō mukanim rahā, mā peja pexo. Pehē py'a pemujywyr. Aja rahā, pahar pemukatu ta tī. ⁸ Anī. Aja pema'e ym pehē. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e pehē jupe. Pehē riki pehē mu mu! Pehē mu ma'e ke pemukanim pexo. Katu ym aja.

⁹ Pesarahā! Tupā ixo ame'ě pe ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ě ta oho ym te ta. Ame'ě ke pekwa katu. Peka'u te'e ym. Pesarahā! Sawa'e te renda pe amō kūjā rehe ka'u te'e, ame'ě ke oho ym te ta. Amō sawa'e rehe ka'u te'e ame'ě ke aja tī. Oho ym te ta tī. Tupāran rehe

ipy'a moĩ moĩ, ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Sawa'e ta pame te'e ka'u te'e a'eta juehe, ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Kũjã ta pame te'e ka'u te'e a'eta juehe, ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Tupã ixo ame'ẽ pe oho ym te ta tĩ. ¹⁰ Amõ ma'e ke mukanim, ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Amõma'e ke rehe ipy'a moĩ moĩ ixo ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Kawĩ ngi ka'u ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Amõ ta rehe juru ai, ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Nupã. Aja amõma'e ke mukanim, ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Upa ame'ẽ ta sawa'e te renda pe oho ym te ta. Tupã ixo ame'ẽ pe oho ym te ta.

¹¹ Aja me'ẽ pehẽ ngi har amõ amõ ixo kwe. Apo pehẽ py'a ke Tupã juhyk 'y. Upa ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke a'e juhyk. “Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ. Ihẽma'e ta” aja Tupã pandu. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe pejurujar katu, a'erehe: “Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe” aja Tupã pandu. Pehẽ py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu, a'erehe: “Pehẽ katu te” aja Tupã pandu tĩ. (A'erehe pexoha katu aja pexo.)

Pehẽ rehe har Tupã pe amõ ta pandu: “Ne jõ riki katu te ame'ẽ ke”

(Amõ rehe peka'u te'e aja pexo rahã, katu, aja pekwaha pehẽ jupe naĩ. Anĩ. Katu ym aja. Pehẽ riki Tupãma'e ke, a'erehe pexoha katu aja pexo rahã, katu tiki.) ¹² Pe, amõ pandu:

—Upa ma'e ke ihẽ ama'e tar katu, ame'ẽ ke ihẽ ama'e katu — aja.

Ame'ẽ jete tipe. Amõma'e ma'eha riki katu ym nde pe. “Upa ma'e ke ihẽ ama'ema'e tar katu, ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu” aja ihẽ apandu ta tipe. Pe, ihẽ ama'e rahã, marã ka ym ame'ẽ ama'eha ngi amuputu'uha. Ihẽ

ke muma'e, ame'ēja saka. A'erehe ihē ama'e. Katu ym aja.

¹³ Amō pandu:

—Awa mi'u pehī, a'erehe awa pusu pehī tī. (U'u ta.) Pe, awa pusu pehī, a'erehe awa mi'u pehī tī, aja. (A'erehe jande myahy) — aja.

Ame'ē jete. Yman rahā, ame'ē mokōihar ke Tupā mumba ta. Awa mi'u ke. Awa u'uha ke tī. Mumba ta. Jande ke anī. Pete'e jande jaxo ta rī. A'erehe jaxoha katu, aja jaxo ta me'ē te'e. Amō kūjā rehe sawa'e ka'u te'e, a'erehe sawa'e ke Tupā mujā my? Anī. Aja ym. Amō sawa'e rehe kūjā ka'u te'e, a'erehe kūjā ke a'e mujā my? Anī. Aja ym tī. “Ihēma'e ke” aja jandema'e sawa'e te putar, a'erehe awa ke a'e mujā. A'e riki jandema'e sawa'e te. Aja rahā, awa rete riki sawa'e tema'e ke, ame'ēja saka. ¹⁴ Manōha ngi jandema'e sawa'e te ke Tupā mukwera katu muhem. Pe, ima'e pyrātāha namō jande ke a'e mukwera katu ta muhem tī. A'erehe awa rete riki sawa'e tema'e ke.

¹⁵ Kirisutuma'e ke pehē, ame'ē ke pekwa. Pe, Kirisutuma'e ke kūjā ka'u te'e ame'ē koty ihē amondo ta my? Anī ta. Marā ka ym amondoha. ¹⁶ Pesarahā! Kūjā ka'u te'e ame'ē namō amō jumusarái rahā, mokōi riki petēihar aja ixo. Ame'ē ke pekwa my? Pekwa katu riki pehē! Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

“Mokōihar riki petēihar wan ta” aja riki.

A'erehe kūjā ka'u te'e ame'ē namō pejumusarái rahā, inamō Kirisutu petēihar aja ixo. Mā! Katu ym! A'erehe Kirisutuma'e ke kūjā ka'u te'e ame'ē koty ihē amondo ym te ta. ¹⁷ Pe, amō riki jandema'e sawa'e tema'e ke rahā, inamō petēihar aja ixo. Tupā'ā ihī katu ehe, a'erehe inamō petēihar aja ixo.

¹⁸ Mā peja amō kūjā rehe eka'u te'e ym. Mā peja amō sawa'e rehe eka'u te'e ym tī. Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e rahā, juehe jumujaxer ym. Kūjā ka'u te'e ame'ē namō amō

jumusarái rahã, a'e jumahy juehe. Kirisutuma'e ym aja mujekwa, a'erehe a'e jumahy juehe. ¹⁹ Amõ we tĩ. Tupã'ã riki pehẽ py'a rehe ihĩ katu, a'erehe pehẽ riki Tupã'ã rok aja pexo. Ame'ẽ ke pekwa katu. Pehẽ rehe l'ã ke Tupã muwyr. A'erehe pema'e tar katu ame'ẽ ke jõ pema'e ym. Anĩ. Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e katu. A'erehe pexoha rehe pesak katu. Peka'u te'eha ke pema'e ym. ²⁰ Ta'yr manõ. Peka'u te'eha pema'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'erehe Tupãma'e ke pehẽ. (A'erehe pema'e tar katu ame'ẽ ke jõ, pema'e ym. Anĩ.) Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e katu tĩ. Pexoha katu aja pexo. Aja rahã amõ ta pandu ta: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja Tupã pe pandu ta.

7

Jumendar rahã, katu my? Ame'ẽ rehe har Páu mujekwa.

¹ Paper pinim ihẽ pe pemuwyr kwe. “Amõ jumendar rahã, katu my?” aja paper pinim ihẽ pe pemuwyr. Ame'ẽ rehe har ihẽ amupinim ta pehẽ pe apo 'y. Amõ jumendar ym rahã, katu tiki. ² Amõ rehe ka'u te'e hũ ngã. Amõ kũjã rehe sawa'e ka'u te'e. Amõ sawa'e rehe kũjã ka'u te'e tĩ. A'erehe kũjã namõ sawa'e jumendar rahã, katu tiki. Aja rahã, amõ kũjã rehe ka'u te'e ym ta. Sawa'e namõ kũjã jumendar rahã, katu tiki tĩ. Aja rahã, amõ sawa'e rehe ka'u te'e ym ta tĩ. ³ Hakehar riki putar rahã, mã peja inamõ ixawa'e ukwer. Ixawa'e riki putar rahã, mã peja inamõ hakehar ukwer tĩ. Jumuhury katu a'eta juehe. ⁴ Hakehar putar rahã jõ anĩ. Ixawa'e putar rahã, mã peja inamõ hakehar ukwer. Ixawa'e putar rahã jõ anĩ tĩ. Hakehar putar rahã, mã peja inamõ ixawa'e ukwer. ⁵ A'erehe hakehar putar rahã, mã peja inamõ ixawa'e ukwer. Ixawa'e putar rahã, mã peja inamõ hakehar ukwer tĩ.

Pe, hakehar pe ixawa'e kuja pandu:

—Tupã namõ ihẽ apandu pandu ta axo. A'erehe ne namõ ihẽ aker ym ta kÿ — aja.

—A'e tÿ — aja hakehar pandu.

Ixawa'e pe aja hakehar pandu tĩ. Aja jõ rahã, inamõ ixo ame'ẽ namõ mã peja eker ym. Aja heta ym ukwer rahã, katu. Ame'ẽ upa rahã, inamõ ukwer katu tĩ. Aja ym rahã, heta ukwer rahã, hakehar ame'ẽ ym rahã, amõ kÿjã rehe ixawa'e ka'u te'e ta. Marã ka ym ame'ẽ mukanĩha. Ixawa'e ame'ẽ ym rahã, amõ sawa'e rehe hakehar ka'u te'e ta tĩ. Marã ka ym mukanĩha. “Amõ rehe eka'u te'erahã” aja Satana pandu, ame'ẽja saka. (Ãjã ramüi a'e.) Aja rahã katu ym. A'erehe Tupã namõ panduha upa rahã, mã peja inamõ ixo ame'ẽ namõ ukwer katu.

⁶ Jumendar ame'ẽ rehe har ihẽ apandu ramõ. “Mã peja ejumendar” aja ym ihẽ apandu. “Amõ putar rahã, ejumendar” aja ihẽ apandu. ⁷ Ihẽ rakehar ym riki ihẽ. Ihẽ Páu. Upa pehẽ ihẽ aja pexo, aja ihẽ aputar. Aja pame katu te amõ koty koty Tupã mujã. Amõ jumendar ta me'ẽ te'e. Amõ jumendar ym ta me'ẽ te'e tĩ.

⁸ Jeje te'e ixo ame'ẽ ta pe ihẽ apandu ta kÿ. Ixawa'e manõ ame'ẽ ta pe aja tĩ. Pesarahã! Ihẽ jeje te'e axo. Ihẽ aja pehẽ pexo rahã, katu tiki. ⁹ Amõ rehe peka'u te'e rahã, mã peja pejumendar. Marã ka ym amõ rehe ka'u te'eha mukanĩha. Aja rahã, pejumendar rahã, katu tiki.

¹⁰ Upa jumendar ame'ẽ ta pe ihẽ apandu ta apo 'y. Ihẽ akwaha aja ym. Jandema'e sawa'e te mu'e ame'ẽ ke ihẽ apandu ta 'y. Kÿjã ta pe apandu. Ne sawa'e ke mã peja ehijar ym. ¹¹ Nde erehijar, pe, amõ sawa'e ke epyhyk ym. Nde jeje te'e exo kÿ. Aja nde ereputar ym rahã: “Nde sawa'e namõ ejumukatu eho tĩ. Nde sawa'e koty ejywyr eho” aja apandu. Hakehar ke ixawa'e hijar ym ta me'ẽ te'e tĩ.

¹² Amō ta pe ihē apandu ta apo 'y. Ihē akwaha ke ihē apandu ta. Jandema'e sawa'e te je'ēha anī. Ko sawa'e riki Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke a'e. Pe, hakehar riki jurujar ym ame'ē ke a'e. Pe, ixawa'e namō a'e ixo tar katu rahā, mā peja a'e ke ixawa'e hijar ym. ¹³ Ko kūjā riki Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke a'e. Pe, ixawa'e riki jurujar ym ame'ē ke a'e. Pe, hakehar namō a'e ixo tar katu rahā, mā peja a'e ke hakehar hijar ym. ¹⁴ Ame'ē jurujar ym ame'ē ixawa'e riki hakehar namō ixo, a'erehe Tupā usak katu ehe, ixawa'e rehe. Hakehar riki jurujar ym ame'ē ke a'e. Ixawa'e namō ixo, a'erehe Tupā usak katu ehe tī, hakehar rehe. Aja ym rahā, ta'yn ta riki Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta aja saka ixo. Anī. Ta'yn ta Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta aja ym. A'erehe a'eta rehe Tupā usak katu tī.

¹⁵ Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ē ixo. Inamō ixo ame'ē ke Jesu rehe jurujar ym ame'ē ke a'e. Pe, a'e pandu: “Nde ke ahijar ta” aja. Aja rahā, mā peja hijar oho. “Eho ym” aja mā peja jurujar katu ame'ē epandu ym. Mā peja hijar oho. Kuja Tupā putar. Jumokōi je'ē je'ē ym ha rupi ixo, aja a'e putar. ¹⁶ Kūjā! Nde riki Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke nde. Ne sawa'e namō exo katu. Aja rahā, a'e riki Jesu rehe jurujar katu ta nahā my tī. Sawa'e! Ne riki Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke nde. Ne rakehar namō exo katu. Aja rahā, a'e riki Jesu rehe jurujar katu ta nahā my tī.

Tupā putar, aja pehē pexo katu

¹⁷ A'erehe myja me'ē amō ixo apo, aja mā peja exo rī. Pehē rehe Tupā katu usak, a'erehe a'e pandu: “Mā peja ihē kotyhar ta aja pemuruwak” aja. Arahā myja me'ē pexo my? (Pehē rakehar namō pexo my? Pehē sawa'e namō pexo my? Pehē pexo te'e me'ē te'e pehē, aja pexo my? Te'e paraky aja pexo my?) Ame'ē pexoha Tupā me'ē, muwyr saka riki. A'erehe aja pame katu te pexo rī. Amō

koty koty amō ta aja tī. Aja Jesu kotyhar ta pe ihē apandu pandu. Amō amō ok ta rupi ixo ame'ē ta pe ihē apandu pandu tī. ¹⁸ Amō rehe Tupā katu usak, a'erehe a'e pandu: “Mā peja ihē kotyhar ta aja pemuruwak” aja. Arahā ehe ihī ame'ē pīrer jupāha ihī my? Aja rahā, mā peja aja ixo, jupāha namō. Emukanim ym ame'ē ke. Jurujar katu py rahā, a'e ixo. Ame'ēja exo rī. Amō pe Tupā pandu: “Mā peja ihē kotyhar ta aja pemuruwak.” Arahā, ehe ihī ame'ē pīrer ke jupā ym my. Aja rahā, mā peja jupā ym aja exo rī. Jurujar katu py rahā, a'e ixo. Aja exo rī. Jupā ym, aja exo rī. ¹⁹ Ehe ihī ame'ē pīrer jupā my? Ame'ē ke Tupā ukwa tar ym. Ehe ihī ame'ē pīrer jupā ym my? Ame'ē ke a'e ukwa tar ym tī. Kuja jō a'e ukwa tar katu. Ima'e je'ēha rehe amō hendu katu my. Ame'ē ke jō a'e ukwa tar katu.

²⁰ Ngā rehe Tupā katu usak rahā, a'e pandu: “Mā peja ihē kotyhar aja pemuruwak” aja. Arahā myja me'ē ngā ixo my, aja mā peja exo katu rī. ²¹ Ne rehe Tupā katu usak rahā, a'e pandu: “Mā peja ihē kotyhar aja pemuruwak” aja. Arahā se te'e paraky ame'ē ke nde my? Aja exo rī. Pe, nde jar pandu:

—Ihēma'e miasu ym nde apo 'y. Te'e eho katu — aja.

Aja rahā, mā peja ame'ē parakyha ngi ehem eho.

²² Sehar te'e paraky ame'ē ke rehe jandema'e sawa'e te katu usak, a'erehe pandu: “Mā peja ihē kotyhar aja pemuruwak” aja. Aja rahā, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi uhem oho, ame'ēja saka. Ame'ē ngi poir ame'ē ke a'e, ame'ēja saka. Jandema'e sawa'e te kotyhar ke a'e, a'erehe poir aja saka ixo.

Pe, sehar amō pe te'e paraky aja ym ame'ē pe Kirisutu pandu: “Mā peja ihē kotyhar aja pemuruwak” aja. Aja rahā, Kirisutu pe te'e paraky aja a'e ixo apo 'y. ²³ Kirisutu manō. Arahā peka'u te'eha pema'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Aja rahā Kirisutu manōha rupi pehē rehe Tupā

muhepy, ame'ēja saka. A'erehe amō ta pe te'e paraky ame'ē tama'e aja ym pexo. (Tupāma'e ke pehē.) ²⁴ Ihē mu ta! Pesarahā! Pehē rehe Tupā katu usak rahā, a'e pandu: “Mā peja ihē kotyhar ta aja pemuruwak” aja. Arahā Tupā namō pehē juehe katu pehē pexo. Ame'ē ke pehijar ym. Tapijar te'e we inamō pehē juehe katu pexo rī.

Jeje te'e ixo ame'ē ta rehe har

²⁵ “Myja me'ē jeje te'e ixo ame'ē ta pe japandu ta my” aja ihē pe paper pinim pemuwyr kwe. Ame'ē rehe har jandema'e sawa'e te je'ēha rupi ihē apandu ym. Ihē akwa ame'ē ke ihē apandu ta. Ihē rehe jandema'e sawa'e te pyrara usak. A'erehe ihē apandu ame'ē ke rehe mā peja pehendu katu. (Ihē Páu.)

²⁶ Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta mupyrara ixo. A'erehe amō jeje te'e ixo rahā, aja te'e exo rī. Aja rahā, katu tiki. ²⁷ Nde rakehar namō nde erexo rahā, ehijar ym. Jeje te'e nde erexo rahā, kūjā ke epyhyk ym. Jeje te'e nde erexo rī. ²⁸ Jumendar rahā, ma'e ka'u te'eha ke nde erema'e ym. Kūjā jeje te'e ixo ame'ē jumendar rahā, ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym. Jumendar ame'ē ta ima'e ke rehe usak usak ixo. Kupixa mujā. Imi'u matyr. Ima'e ke rehe usak usak hū ixo. Aja pehē rehe ihē aputar ym. A'erehe mā peja jeje te'e pexo, aja ihē apandu.

²⁹⁻³¹ Ihē mu ta! Pekwa katu pexo! 'Ar rehe angaha upa tate. Kome'ē wyw keruhū yman ym ta ixo. Apo ixo ame'ē ke upa ta. A'erehe Tupāma'e ma'ema'eha rehe pesak py. A'engi ima'e ixoha rehe amō usak katu. A'erehe hakehar namō ixo ame'ē ta hakehar aja ym ame'ē ta aja pexo katu. Jeje te'e aja pexo katu. Aja rahā ixoha rehe har ukwa ukwa ym ta ixo. Jixi'u ame'ē ta riki hury katu ame'ē ta aja pexo katu! Puka puka ame'ē ta riki pyai ame'ē ta aja pexo katu! Ma'e ke muhepy jo'ok, ame'ē ta riki jo'ok ame'ē

ke ima'e ym aja pexo katu. Ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ta riki ma'e ke ima'e ym te ame'ẽ ta aja pexo katu! Aja rahã ixoha rehe har ukwa ukwa ym ta ixo. 'Ar rehe angaha upa tate, a'erehe Tupãma'e ma'ema'eha rehe pesak py. A'engi pehẽma'e pexoha rehe pesak katu.

³² “Ma'e jande ja'u ta my? Ma'e jande jamunde ta my?” aja te'eha pekwa pekwa pexo. Pexoha rehe har pekwa pekwa pexo, aja ihẽ aputar ym. Sawa'e jeje te'e ixo rahã, jandema'e sawa'e te putar ame'ẽ ke a'e ma'ema'e tar katu. A'erehe: “Myja me'ẽ ima'e parakyha rehe ihẽ ama'ema'e katu my” aja jõ a'e ukwa ukwa ixo. Ixoha rehe har ukwa ukwa ym ixo. ³³ Hakehar namõ sawa'e ixo rahã, hakehar ke a'e muhury tar katu. A'erehe imi'u matyriha rehe har aja te'eha a'e ukwa ukwa ixo. Myja hakehar ke a'e muhury katu ta my. Ame'ẽ rehe har aja te'eha a'e ukwa ukwa ixo. ³⁴ A'erehe mokõi ukwaha rehe har ukwa ukwa ixo. Myja me'ẽ Tupã putar ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu my, aja a'e ukwa ukwa ixo tĩ.

Kũjã jeje te'e ixo ame'ẽ riki jandema'e sawa'e te pe ma'ema'e katu. Myja me'ẽ pyrãtãha namõ ima'e ke ma'ema'e katu my, aja a'e ukwa ukwa ixo. Myja me'ẽ ipy'a ke a'e moĩ moĩ katu ehe my, aja a'e ukwa ukwa ixo tĩ. Ixawa'e namõ ixo, ame'ẽ anĩ. Ixawa'e ke a'e muhury tar katu, a'erehe: “Ma'e jande ja'u ta my” aja te'eha a'e ukwa ukwa ixo. Ixoha rehe har jõ a'e ukwa ukwa ixo.

³⁵ Ihẽ apandu ramõ ame'ẽ ke katu. Katu pehẽ pexoha ke ihẽ aputar, a'erehe aja me'ẽ ihẽ apandu ramõ. “Ejumendar ym” aja ym ihẽ apandu riki. Katu ame'ẽ ke pema'ema'e, ame'ẽ ke ihẽ aputar. Ma'e matyriha rehe har pekwa pekwa ym ha namõ jandema'e sawa'e te pe pema'ema'e katu. Aja ihẽ aputar. Tupã je'ẽha ke pepandu pandu, ame'ẽ riki pehẽma'e parakyha ke.

³⁶ Kūjā pái pe sawa'e pandu: “Nde rajyr ihē aputar” aja. Ame'ē ta rehe har ihē apandu ta apo 'y. Ame'ē sawa'e pandu: “Kūjā ke ihē apyhyk ym ta apo 'y” aja. Aja a'e ukwa ukwa ixo: “Ihē apandu, a'erehe ihē apyhyk ym rahā, kūjā huxī ta” aja. Aja rahā, a'eta jumendar rahā, katu tiki. Pe, amō kūjā rehe sawa'e ka'u te'e hū. Marā ka ym mukanīha. A'erehe jumendar rahā, katu aja a'e ukwa ukwa ixo. Aja a'e putar. Aja rahā, kūjā pyhyk rahā, katu tiki. Pe, jumendar rahā, ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e ym.

³⁷ Pe, sawa'e pandu:

—Ihē ajumendar ym ta apo 'y — aja.

Pe, kūjā pái pandu: “Ere” aja. Kūjā pandu tī: “Ere” aja tī. Pe, amō kūjā rehe ka'u te'e ym, aja ukwa katu tī. Upa aja me'ē rahā, jumendar ym rahā, katu tiki. ³⁸ A'erehe kuja riki. Sawa'e kūjā namō jumendar rahā, katu tiki. Amō rahā, kūjā namō jumendar ym rahā, i'ar koty te we katuha.

³⁹ Ixawa'e ixo rahā, inamō kūjā ixo katu tī. Jeje te'e aja ixo ym. A'erehe amō sawa'e ke a'e pyhyk rahā, katu ym tiki. Ixawa'e manō rahā, amō sawa'e ke a'e pyhyk katu. A'e putar ame'ē ke pyhyk katu. Ame'ē sawa'e Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke a'e. Aja me'ē jō a'e pyhyk katu. Jurujar ym ame'ē ke anī. Epyhyk ym. ⁴⁰ Ixawa'e manō ame'ē jeje te'e ixo rahā, i'ar koty te we a'e hury katuha. Aja riki ihē akwa. Tupā'ā ihē py'a rehe ihī katu, a'erehe ihē apandu ame'ē ke rehe mā peja pehendu katu tī.

8

Tupāran ruwa koty ngā mi'u ke amō moī

¹ Tupāran ruwa koty ngā mi'u ke amō ta moī moī. “Ame'ē mi'u ke jande ja'u rahā, katu my?” aja ihē pe paper pinim pemuwyr kwe. Ame'ē rehe har ihē apandu ta apo 'y. (Anī. Apandu ym we rī.) Pehē ngi har amō panduha ihī: “Upa jande riki jakwa katuha namō jaxo” aja riki pandu.

Aja: “Ihẽ akwa katu” aja amõ ukwa ukwa ixo rahã, katu te aja ukwaha jupe. Pe, ma'e ke rehe harái. Kuja. Imu ta rehe ipy'a katuha harái. Imu ta rehe amõ ipy'a katu rahã, ame'ẽ ta py'a ke mâtã katu ta. ² Amõ pandu:

—Upa katu te ihẽ akwa katu — aja ukwaha jupe.

Ame'ẽ riki jupe katu ame'ẽ te'e a'e jupe. A'erehe upa katu te a'e ukwa ym riki. ³ Pe, Tupã rehe amõ ipy'a katu, a'erehe imu ta rehe ipy'a katu tĩ. Aja rahã: “A'e katu” aja Tupã ukwa.

⁴ Apo ngã mi'u rehe har apandu ta. Tupãran ruwa koty ma'e so'o rukwer ke amõ ta moĩ moĩ. (Ame'ẽ ke muhepyha renda pe amõ ta muhepy hepy. Ame'ẽ ke Jesu kotyhar ta u'u rahã, katu my? Katu ym my?) Ame'ẽ rehe har ihẽ apandu ta apo 'y.

Ma'e ixuwe ym ame'ẽ ke tupãran aja amõ ta ukwaha naĩ. ⁵ “Tupã” aja amõ ta ukwaha naĩ tĩ. Ame'ẽ heta pete'e ixo my? Ywa pe pete'e ixo my? Kome'ẽ ywy keruhũ pe pete'e ixo my? “Jandema'e sawa'e te” aja ukwaha naĩ tĩ. Ame'ẽ pete'e ixo my tĩ?

⁶ Jande pe anĩ. Peteĩhar jõ Tupã te riki. A'e jõ ixo aja jakwa katu. Jande pái keruhũ a'e. Upa ma'e ke a'e mujã. Jande jaxo, a'erehe: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja japandu ipe.

Peteĩhar jõ riki Jesu Kirisutu. Jandema'e sawa'e te a'e. A'e je'ẽha rupi upa ma'e ke Tupã mujã. A'e ixo, a'erehe jande ko jaxo tĩ.

⁷ Tupãran nixói te, aja upa katu te Jesu kotyhar ta ukwa ym. Jurujar ym rahã we tupãran ruwa koty ngã mi'u ke a'eta moĩ moĩ hũ. A'erehe apo ame'ẽ humi'u ke u'u rahã, ame'ẽ riki tupãran kotyhar ta ke, aja a'eta ukwa naĩ rĩ. Ame'ẽ ukwaha marã ka ym mukaniha. A'erehe: “Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e. Katu ym ihẽ” aja ukwaha.

⁸ Ma'e ke jande ja'u, a'erehe i'ar koty te we Tupã namõ

a'e juehe katu a'e ixo my? Anĩ. Aja ym. Ma'e ke ja'u ym rahã, i'ar koty te we Tupã namõ a'e juehe katu a'e ixo my? Anĩ. Aja ym tĩ. Juja katu te riki awa ta Tupã pe. U'u rahã, juja katu te. U'u ym rahã, juja katu te tĩ.

⁹ Tupãran ruwa koty ngã mi'u ke amõ moĩ moĩ. Ame'ẽ ke pe'u rahã, katu. Pe'u ym rahã, katu tĩ. Pehẽ pe juja katu te. Jesu rehe jurujar katu wan ame'ẽ ta pe anĩ. “Katu ym” aja ukwa. Pe, pehẽ pe'u rahã, pehẽ rehe a'e usak. A'erehe a'e u'u tĩ. A'engi: “Mã! Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e. Katu ym ihẽ” aja a'e ukwa. Aja rahã, mã peja ame'ẽ mi'u pe'u ym. (Ne mu ixoha ke emujaxer ym.)

¹⁰ Tupãran ihĩ. Ame'ẽ rok pe ngã mi'u ke huwa koty amõ moĩ. Ame'ẽ ke u'u rahã, katu ym, aja Jesu rehe jurujar katu wan ame'ẽ ke ukwa. Nde pe anĩ. “Upa ihẽ akwa katu. Tupãran ixuwe ym” aja nde erekwa katu. A'erehe ame'ẽ rok pe nde erexe, pe, ngã mi'u ke nde ere'u. Ame'ẽ ke jurujar katu wan ame'ẽ ke usak, a'erehe a'e u'u tĩ. ¹¹ Pe, a'e pyai ixo. “Mã! Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e. Katu ym ihẽ” aja a'e ukwa jupe. Mã! “Upa ihẽ akwa katu. Tupãran ixuwe ym” aja nde riki erekwa katu nde jupe. A'erehe jurujar katu wan ame'ẽ ke aja: “Katu ym ihẽ” aja ukwa jupe. A'e riki nde mu ke. A'e uhãha ke rehe Kirisutu manõ.

¹² Ne mu ke nde eremupyai riki. A'erehe: “Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e” aja a'e ukwa jupe. Ne mu ke nde eremupyai rahã, nde riki ereka'u te'eha ke nde erema'e, aja Kirisutu riki ukwa katu, ame'ẽja saka. ¹³ A'erehe ihẽ mu ixoha ke ihẽ amujaxer ym. Ihẽ Páu. Tupãran ruwa koty ngã mi'u ihĩ. Ame'ẽ ke a'u rahã, katu ym, aja ihẽ mu ukwa rahã, ame'ẽ mi'u ke ihẽ a'u ym te ta tĩ. Ihẽ aja nde rahã, katu tiki tĩ. (E'u ym tĩ.)

9

Jesu mondo ame'ẽ ta ke

¹ Ihê aputar ame'ẽ ke ihê ama'ema'e katu. Jesu mondo ame'ẽ ke ihê. Ihê Páu. Upa Jesu kwera katu uhem rahã, ihê asak ehe. Jandema'e sawa'e te ke a'e. Ima'e je'ẽha ke ihê apandu pandu pehẽ pe, a'erehe pehẽ pejurujar katu ehe. Ixotyhar ta ke pehẽ. A'erehe Jesu mondo ame'ẽ ke ihê, aja pekwa ta me'ẽ te'e. ² “Amõ Jesu mondo ame'ẽ ta jandema'e tamatarer ke pyhyk. Páu anĩ. Pyhyk ym. A'erehe Páu Jesu mondo ame'ẽ aja ym a'e” aja amõ ta pandu naĩ. Pehẽ anĩ. “Páu riki Jesu mondo ame'ẽ ke a'e” aja pekwa katu. Pehẽ riki jandema'e sawa'e te rehe pejurujar katu. A'erehe ihê riki Jesu mondo ame'ẽ ke ihê, aja pemujekwa ngã pe.

³ Amõ Jesu mondo ame'ẽ ta jandema'e tamatarer ke pyhyk. Páu anĩ. Jandema'e tamatarer ke pyhyk ym. A'erehe: “Páu riki Jesu mondo ame'ẽ aja ym a'e” aja ukwaha. A'erehe: “Páu pe jande mi'u jame'ẽ ym ta” aja pandu pandu rahã, mã kuja ihê apandu. ⁴ Tupã je'ẽha ke ihê apandu pandu. Ame'ẽ riki ihêma'e parakyha. A'erehe ihê pe a'eta mi'u ke amõ ta muwyr rahã, katu tiki. ⁵ Amõ amõ ok ta rupi Tupã je'ẽha ke amõ Jesu mondo ame'ẽ ta pandu pandu oho rahã, hakehar ta namõ a'eta oho. Hakehar ta pe ngã mi'u me'ẽ me'ẽ tĩ. Jandema'e sawa'e te mu ta aja tĩ. Hakehar ta raho tĩ. Petu aja tĩ. Hakehar raho a'e tĩ. Mã! A'eta aja ihê rahã, katu tiki tĩ. Ngã mi'u ihê pe amõ ta muwyr rahã, katu tiki tĩ. ⁶ Amõ parakyha rehe Jesu mondo ame'ẽ ta paraky ym. Tupã je'ẽha ke jõ pandu pandu. Pe, imi'u ke amõ ta me'ẽ me'ẽ ngã pe. Mã! Ihê jõ aja ym my. Manambe amõ. Amõ parakyha rehe jande mokõi japaraky, pe, ame'ẽ rehe tamatarer japyhyk. Ame'ẽ pe jandema'e ke jajo'ok. Mã! Jande jõ aja rahã, katu ym.

⁷ Jumaiha rehe sonda oho rahã, amõ parakyha rehe paraky ym oho. Ima'e kapitã riki imi'u me'ẽ ipe. Ma'e ke

kupixa pe ijar jyty m rahã, ame'ẽ ke a'e u'u tĩ. Ixamby ke arapuharan ngi ijar jo'ok. Ame'ẽ ke a'e u'u. Mã! Aja saka ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha ke ihẽ apandu pandu. A'erehe ihẽ pe ngã mi'u amõ ta muwyr rahã, katu tiki tĩ. Manambe pe aja tĩ. Me'ẽ ipe rahã, katu tiki tĩ.

⁸ Kupixa jar rehe har ihẽ apandu. Sonda ta amõ. Arapuharan jar amõ. Ame'ẽ ke jõ ym. Aja Moise je'ẽha mujekwa katu tĩ. ⁹ Kuja Moise je'ẽha rehe jasad:

“Ahúí aja me'ẽ kurer ke jo'ok rahã, tapi'iruhu pyrũ pyrũ oho ehe. Arahã iãpũi ke epukwar ym ingi. U'u tar katu rahã, mã peja u'u, aja riki.”

Paraky rahã, ma'e ke u'u tĩ. Tapi'iruhu rehe jõ Tupã pyrara usak my? ¹⁰ Anĩ. Ame'ẽ rehe jõ ym. Jande rehe har a'e ukwa ukwa ixo. (Jesu mondo ame'ẽ ta ke jande.) Je'ẽha ke japandu pandu rahã, ngã mi'u amõ ta muwyr jande pe. (Tapi'iruhu paraky, ame'ẽja saka.) Pesarahã! Kupixa ke amõ mondok. Amõ riki ma'e ke jyty m. Ame'ẽ mokõi riki kupixa ngi ma'e ke u'u ta. Aja a'eta ukwa katu. ¹¹ Kupixa pe ma'e ke amõ jyty m. Ma'e tyarõ rahã, ame'ẽ ke ijar u'u ta. Aja jande tĩ. Tupã je'ẽha ke pehẽ pe japandu pandu rahã, ma'e ke jajyty m, ame'ẽja saka. Apo pehẽ ngi pehẽ mi'u japyhyk rahã, katu tiki. (Kupixa ngi ijar ma'e u'u, ame'ẽja saka.) ¹² Aja amõ Jesu mondo ame'ẽ ta riki. Pehẽ ngi pehẽ mi'u ke pyhyk rahã, katu tiki. A'erehe pehẽ ngi ihẽ apyhyk rahã, i'ar koty te we katuha. Manambe aja tĩ.

Pesarahã! Pehẽ ngi ihẽ apyhyk ym te riki ma'e ke. Amõ ma'e ke rehe ihẽ aparaky, aja tamatarer apyhyk. Pe, ame'ẽ pe ihẽma'e ke ajo'ok. Manambe aja tĩ. Aja rahã: “Páu ta te'e u'u tar katu, a'erehe Tupã je'ẽha ke pandu pandu” aja amõ ta pandu ym te ta. Aja pandu ym te ta awa, a'erehe myrandu katu rehe amõ ta jurujar katu ta. Kirisutu rehe har ukwa katu ta tĩ. ¹³ Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe pa'i ta paraky u'am. (Jundéu awa tama'e pa'i ta

ke ame'ẽ ta.) Ame'ẽ renda pe ngã mi'u ke amõ ta werur. Ame'ẽ ke pa'i ta u'u tĩ. Ame'ẽ ke pekwa katu. Tupã rehe ipy'a ke amõ ta moĩ moĩ rahã, arapuharan ra'yr ke a'eta hany. Jumu'eha renda keruhũ pe hany. Pe, ame'ẽ ngi amõ ke hany ame'ẽ ta u'u tĩ. Ame'ẽ ke pekwa katu. ¹⁴ Aja saka apo tĩ. “Mã peja myrandu katu ke pandu pandu ame'ẽ ta pe pehẽ mi'u ke peme'ẽ katu.” Aja jandema'e sawa'e te mujekwa katu.

¹⁵ Aja amõ ta ngi ma'e ke ihẽ apyhyk ym. Kome'ẽ paper pinim ihẽ amondo rahã, ihẽ pe ngã mi'u ke amõ ta me'ẽ ta, a'erehe ihẽ amupinim axo, aja pekwa. Anĩ. Aja ym. Muhepyha ke ihẽ apyhyk rahã, ihẽ ruxĩ ta. Ihẽ amanõ py ta tipe. Muhepyha ihẽ aputar ym. “Muhepyha ihẽ apyhyk ym ta” aja ajupandu katu te ihẽ jupe. “Aja ym” aja marã ka ym amõ ta panduha. ¹⁶ Myrandu katu ke ihẽ apandu pandu. A'erehe: “Katu te ihẽ” aja akwa ihẽ jupe rahã, katu ym tiki. Pesarahã! Jandema'e sawa'e te riki pandu: “Myrandu katu ke epandu pandu eho” aja ihẽ pe. Mã! Ame'ẽ ke ihẽ apandu pandu ym aho rahã, ihẽ ke Tupã mupyrara ta, aja akwa. ¹⁷ Ihẽ atu ihẽ aputar, a'erehe myrandu katu ke ihẽ apandu pandu aho rahã, muhepyha ke ihẽ apyhyk rahã, katu tiki. Anĩ. Aja ym riki. Tupã riki ihẽ pe pandu: “Myrandu katu epandu eho” aja. Ame'ẽ parakyha ke ihẽ pe me'ẽ. A'erehe ihẽ apandu pandu aho. ¹⁸ Anĩ. Myrandu katu ihẽ apandu pandu aho rahã, muhepyha ke ihẽ apyhyk ym. (Jesu mondo ame'ẽ ke ihẽ.) A'erehe muhepyha ke ihẽ apyhyk rahã, katu tiki. Anĩ. Aja ym ta ihẽ. Apyhyk ym ta.

¹⁹ Ihẽ aputar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu riki. Amõma'e te'e paraky ame'ẽ ke ihẽ aja ym ihẽ. Anĩ. Upa amõ ta rehe te'e aparaky ame'ẽ ke ihẽ aja ihẽ axo. Aja rahã upa ngã pe myrandu katu ihẽ apandu pandu. Aja rahã, heta ngã Jesu rehe jurujar katu ta nahã my. ²⁰ Jundéu awa

ta namō ihē axo rahā, a'eta ixoha aja ihē axo tī. Aja rahā, Jesu rehe har ihē apandu rahā, heta a'eta jurujar katu ta ehe my. Moise je'ēha rehe jō ihē ahendu ym. Jesu je'ēha rehe ihē ahendu katu tī. Amō ta riki Moise je'ēha rehe jō hendu katu. A'eta namō ihē axo rahā, a'eta ixoha aja ihē axo tī. Aja rahā, Jesu rehe har ihē apandu rahā, heta a'eta jurujar katu ta ehe my tī. ²¹ Aja jundéu awa aja ym ame'ē ta tī. A'eta namō ihē axo rahā, a'eta ixoha aja ihē axo tī. A'eta namō ihē axo rahā, jundéu awa ta ixoha, aja ym ihē axo. Aja rahā, Jesu rehe har ihē apandu pandu rahā, heta jundéu awa aja ym ame'ē ta jurujar katu ta ehe my tī. Pesarahā! Kirisutu je'ēha rehe ihē ahendu katu. A'erehe Tupā je'ēha rehe ihē ahendu katu tī. ²² Jesu rehe jurujar katu wan ame'ē ta namō ihē axo rahā, a'eta ixoha aja ihē axo tī. Aja rahā, Jesu rehe har ihē amujekwa katu rahā, a'eta ukwa katu te we ta my tī. Pesarahā! Amō ta ixoha, aja ihē axo tī. Aja rahā, Jesu rehe har ihē apandu pandu rahā, a'eta jurujar katu ta ehe my tī.

²³ Aja ihē axo. Aja rahā, myrandu katu ke ihē apandu pandu katu aho. Pe, ma'e katu ame'ē ke ihē pe Tupā muwyr. ²⁴ Jumusarái ha rehe amō ta ujan. Arahā heta ujan oho tipe. Uhyk py ame'ē ke jō ma'e ke pyhyk. Ame'ē ke pekwa katu. A'erehe uhyk py, aja pejan katu tī. Aja rahā, uhyk py, aja ma'e katu ame'ē ke Kirisutu me'ē, ame'ē ke pepyhyk ta. ²⁵ Jumusarái ha rehe amō ujan rahā, wera rahā pame katu te a'e ujan riki. Aja rahā pyrātā katu oho. Pe, uhyk py rahā, iākā rehe har ke iākā rehe kapitā moī ta. Aja ujan ame'ē ke putar. Ame'ē iākā rehe har pahar jaxer ta oho. Tupā je'ēha mujekwa aja jande jaxo rahā, ujaniha rehe jaxo, ame'ēja saka. Pe, ma'e katu ame'ē ke Tupā me'ē ta. Ame'ē jaxer ym te ta. A'erehe mā peja Tupā je'ēha mujekwa aja pexo katu. ²⁶ A'erehe ihē ajan aja ihē axo tī. Tupā je'ēha mujekwa aja ihē axo. Pahar ahyk py ta aja

tĩ. Jumusarái ha rehe amõ ipo pe tukwa tukwa. Te'e ihẽ atukwa tukwa ym. Pahar amõ ke ihẽ aityk ta, aja hãtã ihẽ atukwa tukwa. ²⁷ Ihẽ ke ihẽ ajutukwa tukwa ihẽ jupe. Aja rahã, pyrãtã katu ihẽ axo. Aja rahã, ihẽ aputar ame'ẽ ke pahar ihẽ ama'ema'e ta. Ame'ẽ riki Tupã je'ẽha mujekwa aja ihẽ axo. Amõ ta pe ihẽ apandu: “Tupã je'ẽha mujekwa aja pexo. Aja rahã, ma'e katu ame'ẽ ke Tupã me'ẽ ta pehẽ pe” aja riki. Pe, ihẽ riki Tupã je'ẽha mujekwa aja axo ym rahã, ma'e katu ame'ẽ ke a'e me'ẽ ym ta ihẽ pe. Aja rahã, katu ym. A'erehe Tupã je'ẽha mujekwa aja ihẽ axo. Ihẽ aja pexo tĩ. (Tupã je'ẽha mujekwa, aja pexo tĩ.)

10

Tupãran rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ ym

¹ Ihẽ mu ta! Jande ramũi ymanihar rehe har pekwa pekwa pexo. (Ame'ẽ ta Eji ywy ngi uhem ame'ẽ ta ke.) Moise namõ ixo ame'ẽ ta ke a'eta. Upa ame'ẽ ta ywa takãxĩha pu'am, ame'ẽ raikwer rupi wata oho. Upa ame'ẽ ta y apyrer rupi wata aha oho. Y rer riki y pytã ke. ² Ywa takãxĩha pu'am ame'ẽ raikwer rupi wata oho. Mujahuk, ame'ẽja saka. (Aja rahã, a'eta riki Moise kotyhar ta ke aja a'eta mujekwa. Hendu ta ehe.) Y apyrer rupi wata aha oho tĩ. Mujahuk, ame'ẽja saka tĩ. (Aja rahã, a'eta riki Moise kotyhar ta ke aja mujekwa tĩ. Hendu ta ehe.) ³ Upa ame'ẽ ta ma'e mi'u ke u'u riki. Tupã'ã me'ẽ ame'ẽ ke a'eta u'u. Ywa ngi mungyr ame'ẽ ke u'u. ⁴ Upa ame'ẽ ta y u'u tĩ. Tupã'ã me'ẽ ame'ẽ ke a'eta u'u. Y ke a'eta putar rahã, ita ngi y ke Moise muhem. Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ngi muhem. Kirisutu je'ẽha rupi muhem, ame'ẽja saka. A'erehe Kirisutu rehe har a'eta pandu rahã: “Jande namõ ita wata oho ixo ame'ẽja saka” aja pandu. A'eta namõ Kirisutu wata oho, ame'ẽja saka a'erehe aja pandu. ⁵ A'eta rehe Tupã usak katu tipe. Tupã rehe a'eta hendu

ym. A'erehe Tupã hury ym a'eta rehe. A'erehe a'eta rehe Tupã parahy. A'erehe upa tate a'eta ke a'e jukwa. Awa nixói te ame'ẽ rupi a'e tama'e kangwerupa heta túi.

⁶ Ame'ẽ ta aja jande jaxo rahã, katu ym tiki. A'erehe ame'ẽ ta aja pexo ym tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e. A'eta aja pema'ema'e ym tĩ. ⁷ Tupãran rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ riki. A'eta aja pema'ema'e ym tĩ. A'eta rehe har kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

“Tupãran rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ rahã, ma'e ke u'uha rehe jõ putar katu. A'engi purahái tĩ. Aja tupãran rehe ipy'a ke ame'ẽ ta moĩ moĩ.”

Mã peja ame'ẽ ta aja pexo ym tĩ. Tupãran rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ ym tĩ. ⁸ Amõ kūjã ta rehe sawa'e ta ka'u te'e. Amõ sawa'e ta rehe kūjã ta ka'u te'e tĩ. Mã peja ame'ẽ ta aja pexo ym tĩ. A'eta ka'u te'e rahã, heta ngã ke Tupã jukwa. Kuja, 23.000 hetaha jukwa. Peteĩ wera rahã, aja hetaha manõ. ⁹ A'eta pandu: “Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e rahã, jande ke Tupã mupyrara ym ta” aja pandu nã. A'erehe a'eta hendu ym ehe, pe, tapijar te'e we ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e. A'erehe a'eta ke mbói su'u riki. Pe, heta ngã manõ. A'eta aja mã peja ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym pexo tĩ. ¹⁰ Tupã rehe har a'eta je'ẽ je'ẽ hũ. A'eta aja pexo ym tĩ. A'eta je'ẽ je'ẽ hũ rahã, Tupã je'ẽha rahoha uhyk uwyr, pe, heta ame'ẽ ta ke a'e jukwa. A'erehe a'eta aja mã peja pexo ym tĩ. (Tupã rehe har peje'ẽ je'ẽ ym pexo tĩ.)

¹¹ Jande ramüi ymanihar rehe mäte me'ẽ uhyk. A'eta ixoha rehe har amõ ta mupinim. Pe, ame'ẽ ke rehe jasad rahã, a'eta aja jaxo rahã, jande ke Tupã mupyrara ta tĩ, aja mujekwa. 'Ar rehe angaha uhyk tate, a'erehe jande ramüi ta aja mã peja ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ym tĩ.

¹² A'erehe mã peja pandu ym amõ: “Ihẽ akwa katu, a'erehe ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e ym ta” aja ukwaha

naĩ. Mã! Aja ym a'e jupe. Pahar ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e ta my. ¹³ Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu rahã, pehẽ riki awa ta te'e aja pemujekwa pehẽ jupe. Tupã pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu ta. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu. Marã ka ym peputu'uha ingi. Pe, pema'e ym rahã riki Tupã pandu ta: “A'ewan” aja. Pe, peputu'u ta ingi. Pema'e ym ta. Tupã pandu: “Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu rahã, pehẽ py'a ke ihẽ riki amãta ta” aja riki. Aja rahã, ame'ẽ ke pema'e ym ta. Tupã pandu ame'ẽ ke a'e ma'e katu ta.

¹⁴ Ihẽ rehe katu me'ẽ ta! Pehẽ ramũi ta ke Tupã mupyrara. A'erehe mã peja tupãran rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ ym apo 'y. ¹⁵ Pehẽ pekwa katu ame'ẽ ta ke pehẽ. Aja me'ẽ ta pe ihẽ apandu pehẽ pe. Ihẽ apandu ame'ẽ ke jete my? Ame'ẽ ke pehẽ riki pekwa katu pehẽ jupe.

¹⁶ Jandema'e sawa'e te manõha ke jande jakwa jakwa jaĩ rahã, ma'e rykwer ke ja'u. Ita rekũi japyhyk rahã, japandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja Tupã pe. Pe, ame'ẽ rykwer ja'u rahã, Kirisutu ruwy ke uhem, ame'ẽ ke jakwa jakwa jaĩ. Aja rahã, Kirisutu namõ jande juehe katu jaxo, aja jamujekwa ngã pe. Kirisutu kotyhar ta ke jande aja jamujekwa tĩ. Pe, mbeju ke jamopok tĩ. Ame'ẽ ke ja'u rahã, Kirisutu manõ, ame'ẽ ke jakwa jakwa jaĩ tĩ. Aja rahã, Kirisutu namõ jande juehe katu jaxo aja jamujekwa tĩ. Kirisutu kotyhar ta ke jande aja jamujekwa tĩ. ¹⁷ Jande reta jaxo. Mbeju riki peteĩ. Ame'ẽ jande johu ja'u. A'erehe jande johu peteĩhar aja jaxo.

¹⁸ Jundéu awa ta rehe har pekwa pekwa pexo. Jesu rehe jurujar ym ame'ẽ ta ke a'eta. Tupã rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ rahã, ma'e hymba ke a'eta hany. Jundéu awa tama'e pa'i ta hany hany. Ame'ẽ riki a'etama'e parakyha. Pe, ame'ẽ hymba ka'ẽ ke amõ u'u rahã, Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ. Ixotyhar ta ke a'eta aja mujekwa. ¹⁹ Aja rahã,

tupāran ixuwe, aja ihē apandu my? Anī. Aja ym. Ixuwe ym. Huwa koty amō mi'u ke amō moī. Ame'ē ke amō u'u rahā, pyrātāha pyhyk my? Anī. Aja ym. ²⁰ Kuja ihē apandu. Tupāran ruwa koty ma'e ke moī moī rahā, ājā ta pe ma'e ke me'ē, ame'ēja saka riki. Tupā pe me'ē, aja ym. A'erehe ame'ē ke pe'u rahā, ājā ta namō pehē juehe katu pexo. Aja ihē aputar ym. Ixotyhar ta ke pehē, a'erehe aja ihē aputar ym tī. (A'erehe tupāran ruwa koty ma'e ke pemoī ym.)

²¹ Jandema'e sawa'e te manōha ke pekwa pekwa peī rahā, ma'e rykwer pe'u. Aja rahā, jandema'e sawa'e te namō pehē juehe katu pexo, aja pemujekwa. Ixotyhar ta ke pehē aja tī. Aja rahā, marā ka ym ājā ta namō pehē juehe katu pexoha. A'erehe huwa koty ma'e ke moī ame'ē ke marā ka ym pe'uha. Mbeju ke pe'u rahā, jandema'e sawa'e te manōha ke pekwa pekwa peī. Aja rahā, jandema'e sawa'e te namō pehē juehe katu pexo, aja pemujekwa. Ixotyhar ta ke pehē aja tī. Aja rahā, marā ka ym ājā ta namō pehē juehe katu pexo. A'erehe huwa koty ma'e ke moī, ame'ē ke marā ka ym pe'uha. ²² Tupā ke jamuparahy tar ym. A'erehe mā peja ājā ta namō jande juehe katu jaxo ym. Tupāma'e pyrātāha 'ar koty te we jandema'e pyrātāha my? Anī. Aja ym riki. A'erehe ājā ta namō jande juehe katu jaxo rahā, jande ke Tupā mupyrara ta tī. A'erehe tupāran ruwa koty ngā mi'u moī, ame'ē ke pe'u ym.

²³ “Upa japutar ame'ē ke jama'e katu” aja amō ta pandu. Ame'ē riki jetehar te tipe. Upa ma'e ke katu, aja ym riki. “Upa japutar ame'ē ke jama'e katu” aja panduha. Jetehar te tipe. Upa ma'e amō ta ke muhury ym riki. ²⁴ Ma'e ke jumuhury juehe ame'ē ke jō amō ma'e rahā, katu ym tiki. Amō ta ke muhury, ame'ē ke amō ma'e rahā, katu tiki.

²⁵⁻²⁶ Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

“Kome'ě ywy keruhũ Tupã mujã. Ima'e ke.

Upa katu te kome'ě ywy keruhũ pe ixo, ame'ě ke a'e mujã tĩ. Ima'e ke tĩ” aja.

A'erehe muhepyha renda ngi ma'e so'o rukwer ke pejo'ok rahã, pe'u katu te'e. “Tupã mujã ame'ě ke ko” aja pekwa. “Tupãran ruwa koty kome'ě so'o rukwer amõ moĩ my?” aja ym pepandu. “Moĩ my?” aja pepandu ym ha namõ pe'u katu.

²⁷ Jesu rehe jurujar ym ame'ě ke nde pe pandu:

—Ihẽ rok pe ma'e ke e'u ejur — aja.

Pe, nde erepandu:

—Ihẽ aho ta kũ — aja.

Pe, nde erehyk rahã, nde pe me'ě, ame'ě ke e'u. Hok jar pe: “Tupãran ruwa koty kome'ě mi'u ke nde eremoĩ my” aja epandu ym. (Nde erepandu ym ha namõ e'u katu ma'e ke.) ²⁸ Pe, amõ pandu. Jurujar katu wan ame'ě ke a'e.

—Tupãran ruwa koty kome'ě mi'u moĩ ame'ě ke ko — aja.

Aja rahã, ame'ě mi'u ke e'u ym. Jurujar katu wan ame'ě ke pandu, a'erehe e'u ym. “U'u rahã, katu ym” aja a'e ukwaha naĩ, a'erehe e'u ym. ²⁹ A'e ukwaha ke, a'erehe e'u ym. Nde erekwa, aja ym. “Nde ere'u rahã, katu” aja nde erekwa katu.

Pe, amõ pandu:

—Amõ ukwa ame'ě ke ihẽ ama'e rahã, katu ym aja akwa ihẽ jupe. A'erehe ihẽ akwa ame'ě ke ihẽ ama'e ta. Amõ ukwa ame'ě ke ihẽ ama'e ym ta. ³⁰ Ihẽ mi'u ihẽ a'u rahã, Tupã pe ihẽ apandu: “Ne jõ riki katu te me'ě ke. Ihẽ mi'u ihẽ pe nde eremuwyr” aja. Pe, ihẽ a'u. Aja rahã, ma'erehe ihẽ rehe amõ je'ě je'ě my? Je'ě je'ě rahã, katu ym — aja riki amõ pandu. (Anĩ. Jurujar katu wan ame'ě rehe nde erepy'a katu ta me'ě te'e, a'erehe aja epandu ym.)

³¹ Upa ma'e ke pema'e rahã, katu ame'ẽ ke pema'e. Ma'e ke pe'u rahã, aja tĩ. Katu ame'ẽ ke pema'e tĩ. Aja rahã, Tupã pe: “Ne jō riki katu te me'ẽ ke” aja amō ta pandu ta. ³² Katu aja pexo. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym. Ame'ẽ ke upa ngã ukwa rahã, ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'e ym ta tĩ. Tupã kotyhar ta aja tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym ta tĩ. ³³ Ihẽ aja pexo tĩ. Upa ihẽ ama'e ame'ẽ namō amō ta py'a ke ihẽ amuhury tar katu. Ihẽ juehe ajumuhuryha ke ihẽ ama'e ym. Amō ta ke ihẽ amuhury tar katu. Aja rahã, a'eta Jesu rehe jurujar katu ta my. Aja rahã, a'eta ke Tupã muhã katu ta.

11

Iākã ke jupyk ame'ẽ rehe har

¹ (Amō ta ke ihẽ amuhury tar katu.) A'erehe ihẽ aja pexo tĩ. Ihẽ riki Kirisutu aja ihẽ axo tĩ. Amō ta py'a ke ihẽ amuhury tar katu. ² Ihẽ apandu ame'ẽ ke pekwa pekwa pexo, a'erehe: “Pehẽ katu” aja ihẽ apandu ta. Ihẽ amu'e ame'ẽ ke rehe pehendu katu, a'erehe: “Pehẽ katu” aja apandu ta tĩ. ³ Pesarahã! Kirisutu riki upa katu te awa tama'e sawa'e te. Ame'ẽ ke pekwa, aja ihẽ aputar. Pe, ixawa'e riki hakeharma'e kapitam. Tupã riki Kirisutuma'e sawa'e te. ⁴ Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe Tupã namō sawa'e pandu pandu. Arahã iākã rehe ma'e ke namō jupyk rahã, katu ym. Ejupyk ym. Tupã je'ẽha ngã pe pandu pandu rahã, aja tĩ. Iākã ke ejupyk ym tĩ. Jupyk rahã, Kirisutu rehe hendu ym, aja mujekwa. Kirisutu sawa'e te aja ym, aja mujekwa.

⁵ Tupã rehe ngã jumu'eha renda pe Tupã namō kūjã pandu pandu. Arahã iākã rehe ma'e ke namō jupyk ym rahã, katu ym. Ixawa'e rehe a'e hendu ym, aja mujekwa ngã pe. A'erehe ixawa'e ke a'e muhuxĩ. (A'erehe mã peja iākã ke jupyk.) Tupã je'ẽha ke kūjã pandu pandu rahã, aja

tī. Mā peja iākā jupyk tī. Jupyk ym rahā, ixawa'e ke a'e muhuxī tī. Iākā ke kūjā jāpī rahā, huxī aja saka a'e. Iākā jupyk ym rahā, aja tī. Juja katu te riki. Huxī aja a'e ixo tī. (A'erehe mā peja iākā ke jupyk.) ⁶ Iākā rehe ma'e namō kūjā jupyk ym rahā, mā peja iākā ke amō jāpī. Iākā jāpī aja ixo rahā, a'e huxī. Aja rahā, jāpī ym rahā we, mā peja iākā ke jupyk. Tupā je'ēha pandu rahā, jupyk. Tupā namō pandu rahā, aja tī. Jupyk tī. ⁷ Tupā riki sawa'e te. A'e aja sawa'e riki kome'ē wyw keruhū pe kapitā a'e. A'erehe iākā rehe ma'e ke namō jupyk rahā, katu ym. Amō wyr koty te we a'e aja a'e mujekwa ym ta. Amō rehe te'e paraky aja mujekwa ym ta. Kūjā anī. Sawa'e rehe a'e hendu katu, aja mujekwa katu ta me'ē te'e. A'erehe mā peja iākā rehe ma'e namō jupyk.

⁸ Pesarahā! Sawa'e ke Tupā mujā py. A'engi sawa'e ngi ma'e ke jo'ok, pe, ame'ē ke te'e kūjā ke a'e mujā. Kūjā ngi sawa'e ke a'e mujā ym riki. ⁹ Sawa'e pete'e ixo, a'erehe kūjā ke Tupā mujā. Sawa'e namō ma'eha ke kūjā. Kūjā pete'e ixo, a'erehe sawa'e ke a'e mujā my? Anī. Aja ym riki. ¹⁰ A'erehe Tupā je'ēha sawa'e pandu rahā, iākā rehe ma'e ke namō kūjā jupyk. Aja rahā, ixawa'e rehe a'e hendu katu, aja mujekwa katu ngā pe. Ame'ē ke Tupā je'ēha rahoha ta usak rahā: “Katu tiki” aja ukwa.

¹¹ Tupā kotyhar ta aja jande jaxo. A'erehe marā ka ym sawa'e jejeha. Kūjā namō ma'eha putar. Marā ka ym kūjā jejeha. Sawa'e namō ma'eha putar a'e tī. ¹² Sawa'e ngi ma'e ke Tupā jo'ok, pe, ame'ē ke te'e kūjā ke a'e mujā. Aja apo kūjā ngi sawa'e uhem. U'ar rahā, ima'e pusu ngi uhem. Aja rahā, mokōi a'eta jumujā a'eta juehe aja mujekwa. Upa aja riki Tupā mu'am. Aja a'e putar.

¹³ Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe Tupā namō kūjā pandu pandu rahā, iākā rehe ma'e ke namō jupyk ym rahā, katu my? Ame'ē ke pehē riki pepandu. Pesarahā!

Katu ym, aja pekwa. ¹⁴ Sawa'e'a riki puku rahã, muhuxĩ, aja jakwa jande jupe. ¹⁵ Kũjã'a puku rahã, anĩ. Puku rahã, a'e katu te aja jakwa jande jupe. I'a riki jupyka ke aja Tupã mujã. ¹⁶ "Aja ym ta" aja amõ ta je'ẽ je'ẽ tar katu rahã, kuja jõ ihẽ apandu. Jande riki Jesu mondo ame'ẽ ta ke jande. Jande riki japandu: "Iãkã rehe ma'e ke namõ kũjã jupyk rahã, katu tiki" aja. Pesarahã! Amõ amõ henda pe Tupã rehe ipy'a ke jurujar katu ame'ẽ ta moĩ moĩ rahã, aja kũjã ta ixo. Iãkã rehe ma'e ke namõ a'eta jupyk riki. A'erehe a'eta aja pehẽ kotyhar ta kũjã ta tĩ. Jupyk rahã, katu tĩ.

Jandema'e sawa'e te manõha ke ukwa ukwa uĩ

¹⁷ Apo amõ rehe har ihẽ apandu ta. Tupã rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ rahã, pepy'a ym pehẽ juehe pexo. Tupã rehe har pejumu'e katu te we aja ym rĩ. A'erehe ihẽ rury ym ihẽ. Amõ ta Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ tar katu rahã, pemuka'u te'e pehẽ juehe. A'erehe Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ katu ym. ¹⁸ Pesarahã! Pehẽ pejy'ar rahã, amõ koty koty pekwa pexo. Aja pehẽ koty ngi uwyr ame'ẽ ta pandu ihẽ pe. Aja nahã my, aja ihẽ akwa. ¹⁹ [Amõ koty koty ukwa ame'ẽ ta ixo nahã my. Aja rahã, katu ixo ame'ẽ ta ke amõ ta ukwa ta. Ame'ẽ ke mujekwa ta me'ẽ te'e.] ²⁰ Pehẽ pejy'ar rahã, ma'e ke pe'u. Aja jandema'e sawa'e te manõha ke pekwa pekwa peĩ my? Anĩ. Aja ym pehẽ. ²¹ Pehẽ pe'u rahã, pe'u te'e. Uhyk py, ame'ẽ ke pahar riki u'u. Uhyk u'u. A'ejõhar uhyk ame'ẽ ke myahy riki. Nixói ma'e ke. Upa amõ ta u'u. A'erehe amõ ta iãpũ riki. Amõ ta kawĩ ngi ka'u riki. Amõ ta myahy riki. Katu ym aja. ²² Pehẽ rok pehĩ. Pehẽ myahy rahã, a'ep pe'u katu. Amõ Tupã kotyhar ta ke pemuhuxĩ. Ma'e nixói te, ame'ẽ ta jy'ar uwyr tĩ. Ame'ẽ ta uhyk rahã, ma'e u'uha ke nixói. A'erehe ame'ẽ ta ke pemuhuxĩ. Katu ym aja. Myja me'ẽ

ihē apandu ta my? Pehē pejy'ar rahā, katu pexo, aja ihē apandu ta my? Anī. Aja ym riki pehē. Katu ym aja.

²³ Pesarahā! Jandema'e sawa'e te mu'e ihē ke. Ame'ē ke pehē pe ihē apandu tī. Jesu, jandema'e sawa'e te rehe huwajan ta ke Jun muhyk werur. Muhyk ym rahā we, ame'ē pytun rahā, mbeju ke Jesu pyhyk. ²⁴ Tupā pe a'e pandu: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja. Upa pandu rahā, mbeju ke a'e mopok. Pe, pandu: “Kome'ē riki ihē rete ke. Ihē amanō ta, a'erehe pehē pemanō ym ta. Ihē aja mbeju ke pemopok tī. Aja ihē amanōha ke pekwa pekwa peī” aja Jesu pandu. ²⁵ Aja upa a'eta mi'u u'u rahā, ita rekúi ke a'e pyhyk. Pe, pandu: “Kome'ē riki Tupā panduha pyahu aja saka. Ihē amanō ta, pe, ihē ruwy uhem ta. A'erehe a'e panduha pyahu riki jetehar te ke aja mujekwa. Ita rekúi pe ma'e rykwer pe'u rahā, mā peja ihē amanōha ke pekwa pekwa peī” aja riki Jesu. ²⁶ Aja rahā, kuja pekwa apo. Pejy'ar rahā, mbeju ke pe'u rahā pame katu te: “Ko jandema'e sawa'e te manō” aja pepandu pandu pehē jupe. Ita rekúi pe ma'e rykwer ihī. Ame'ē ke pe'u rahā pame katu te: “Ko jandema'e sawa'e te manō” aja pepandu pandu pehē jupe. A'e jywyr ym rahā we, aja tapijar te'e we pema'ema'e.

²⁷ Mbeju ke u'u rahā, jandema'e sawa'e te manōha rehe har pandu pandu. Aja rahā, jumusarái ha rupi u'u rahā, Kirisutu ke a'e putar ym. Aja a'e mujekwa. Ita rekúi pe ma'e rykwer ke jumusarái ha rupi u'u rahā, aja tī. Kirisutu ke a'e putar ym tī, aja a'e mujekwa tī. Huwy ke a'e putar ym tī, aja mujekwa tī. Katu ym aja. ²⁸ “Ihē py'a juhyk aja me'ē ihē axo” aja amō ukwa py uī. Aja jō rahā, pe, mbeju ke a'e u'u katu. Ita rekúi pe ma'e rykwer ke u'u katu tī. Ipy'a juhyk ym ixo rahā, mā peja a'e u'u ym. ²⁹ Mbeju ke amō u'u rahā, jandema'e sawa'e te manōha rehe har a'e ukwa ukwa uī, aja a'e ukwa. Ita rekúi pe ma'e rykwer

u'u rahã, aja tĩ. Jandema'e sawa'e te manõha rehe har a'e ukwa ukwa uĩ tĩ. Aja ukwa ym rahã riki u'u rahã, a'e ke Tupã mupyrara ta. ³⁰ Pesarahã! Amõ ta ukwa ym rahã, u'u. A'erehe ame'ẽ ta ahy ixo. Amõ ta pitu te'e ixo tĩ. Amõ ta manõ tĩ. (Tupã mupyrara riki.) ³¹ “Ihẽ py'a juhyk aja me'ẽ ihẽ axo” aja jakwa py. Pe, mbeju ke jande ja'u. Ma'e rykwer aja tĩ. Ja'u tĩ. Aja rahã, jande ke Tupã mupyrara ym ta. ³² “Pehẽ py'a juhyk ym pexo” aja jande pe Tupã mujekwa. Pe, jande ke a'e mupyrara. Aja rahã, ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar. Aja rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta namõ jande ke a'e mupyrara hũ ym ta.

³³ Ihẽ mu ta! Pesarahã! Pejy'ar rahã, jandema'e sawa'e te manõha rehe har pekwa pekwa peĩ rahã, peharõ pehẽ juehe peĩ. Uhyk py ame'ẽ ta ke mã peja amõ ta rehe peharõ we peĩ rĩ. (Haikwer rupi uhyk uwyr, ame'ẽ ta rehe peharõ katu. Pe, pehẽ johu peteĩhar aja pe'u.) ³⁴ Amõ myahy rahã, mã peja hok pe a'e u'u. Pe, jy'ar uwyr rahã, u'u hũ ym ta. Aja rahã, a'e ke Tupã mupyrara ym ta. Pe, amõ we ma'e rehe har ihẽ apandu tar katu riki. Ame'ẽ ke pehẽ rehe ihẽ ahyk rahã, ihẽ apandu ta.

12

Ma'e katu ame'ẽ ke Tupã'ã me'ẽ, ame'ẽ rehe har

¹ “Ma'e ke Tupã'ã me'ẽ, ame'ẽ rehe har jande pe emujekwa” aja ihẽ pe paper pinim pemuwyr. Ame'ẽ rehe har ihẽ apandu ta apo 'y. Ihẽ mu ta! Jetehar te ke pekwa, aja ihẽ aputar. ² Yman Tupã rehe pepy'a ym rahã we, tupãran rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ. Ixuwe ym ame'ẽ ke rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ. Arahã, peka'u te'e riki. Aja pekwa katu. ³ Ipy'a rehe Tupã'ã ihĩ, ame'ẽ ke kuja pandu ym: “Jesu riki jaxer ai” aja pandu ym te. Aja marã ka ym panduha. Pe, kuja pandu katu: “Jesu riki ihẽma'e sawa'e te. Tupã a'e” aja amõ pandu. Aja pekwa katu ame'ẽ ke ihẽ aputar.

⁴ Ma'e ke Tupã'ã me'ẽ. Ame'ẽ ke amõ koty koty a'e me'ẽ me'ẽ. Me'ẽha riki peteihar jõ. Tupã'ã ke a'e. ⁵ Tupãma'e parakyha ke amõ ma'ema'e rahã, amõ koty koty paraky. Ijar riki peteihar. Jandema'e sawa'e te a'e. ⁶ Tupãma'e parakyha ke amõ ma'ema'e rahã, amõ ukwa katu te. Amõ ukwa we. Amõ ukwa katu ym. Me'ẽha riki peteihar. Tupã a'e. Ma'eha ke ma'ema'e katu te rahã, ukwa katuha ke Tupã muwyr ipe. Ma'eha ma'ema'e we rahã, ukwa we ha ke a'e muwyr ipe tĩ. Aja a'e me'ẽ me'ẽ riki.

⁷ Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ixo. Ame'ẽ ta rehe pame katu te pyrãtãha ke Tupã'ã muwyr. A'erehe amõ ta py'a ke ame'ẽ ta muhury katu. A'erehe pyrãtãha ke Tupã'ã muwyr. Kuja. ⁸ Amõ pe pyrãtãha ke Tupã'ã muwyr. A'erehe upa ma'e ke ukwa katu te a'e. Tupã aja: “Ko katu.” “Ko katu ym” aja ukwa katu a'e tĩ. Amõ pe Tupã rehe har Tupã'ã mujekwa tĩ. A'erehe ukwa katu a'e. Mujekwaha riki peteihar. Tupã'ã ke a'e. ⁹ Amõ pe pyrãtãha ke Tupã'ã muwyr. A'erehe ame'ẽ riki Tupã rehe amõ ta 'ar koty te we jurujar katu. Amõ pe pyrãtãha ke a'e muwyr tĩ. A'erehe ahy ixo ame'ẽ ta ke a'e mukatu. Pyrãtãha muwyr ame'ẽ ke peteihar. Tupã'ã ke a'e. ¹⁰ Amõ pe pyrãtãha ke a'e muwyr tĩ. A'erehe marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. Amõ pe pyrãtãha ke a'e muwyr tĩ. A'erehe Tupã mujekwa, ame'ẽ ke a'e pandu pandu katu ngã pe tĩ. Amõ pe pyrãtãha ke a'e muwyr tĩ. A'erehe a'e ukwa katu, kuja: “Tupã rehe har Tupã'ã je'ẽha rupi pandu my” ame'ẽ ke ukwa katu. Anĩ rahã: “Tupã rehe har Tupã'ã je'ẽha rupi pandu ym my” aja ukwa katu. Amõ pe pyrãtãha ke a'e muwyr tĩ. A'erehe amõ awa je'ẽha ke a'e pandu. Amõ pe pyrãtãha ke a'e muwyr tĩ. A'erehe ame'ẽ amõ awa je'ẽha ke amõ pandu, ame'ẽ ke ima'e je'ẽha namõ mujekwa katu ngã pe. (A'erehe ma'e pandu my, ame'ẽ ke upa ngã ukwa katu.) ¹¹ Ame'ẽ

pyrātāha muwyr ame'ē ke peteīhar jō. Tupā'ā ke a'e. A'e putar, a'erehe pyrātāha ke a'e muwyr muwyr katu ngā pe.

Jande rete riki peteīhar aja saka

¹² Kirisutu riki peteīhar. Awa ke rehe heta ma'e ke ihī. Ijywa. Ipy. Itymā. Aja heta ihī. Aja jurujar katu ame'ē ta heta ixo. Upa ame'ē ta riki peteīhar aja ngā ixo. Awa rete peteīhar aja saka. Aja riki Kirisutu tī. Peteī a'e. Ixotyhar ta riki heta. Upa ame'ē ta peteīhar aja ixo. ¹³ Aja jande tī. Jundéu awa ta ke jande my? Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke jande my? Amō pe te'e paraky ame'ē ke jande my? Amō pe te'e paraky ame'ē aja ym ame'ē ke jande my? Upa jande ke peteīhar aja Tupā'ā mu'am. Kirisutu kotyhar ta ke jande aja mu'am. Upa jande py'a rehe a'e ihī katu. Peteī a'e.

¹⁴ Amō rete rehe heta ma'e ke ihī. Peteī jō aja ym. Heta ihī. Ijywa. Itymā. Ipy. Heta riki. Awa rete riki peteīhar. ¹⁵ Ipy pandu: “Ihē riki awa po aja ym. A'erehe kome'ē retema'e ym ihē” aja. Aja pandu naī. Ame'ē py riki ame'ē retema'e ke. ¹⁶ Inambi pandu: “Ihē riki awa reha aja ym. A'erehe kome'ē retema'e ym ihē” aja pandu naī. Ame'ē reha riki ame'ē retema'e ke. ¹⁷ Amō rehe eha jō ihī rahā, marā ka ym a'e henduha. (Inambi nixói.) Amō rehe inambi jō ihī rahā, marā ka ym a'e hētūha. (Iāpūi nixói.) ¹⁸ Aja ym riki. Amō koty koty ma'e ke amō rete rehe Tupā moī. Eha ke. Inambi ke. Ijywa ke. A'e putar aja a'e moī. ¹⁹ Eha pame katu te rahā, hete nixói ta tipe. Ipy pame katu te rahā, aja tī. Hete nixói ta tipe. Inambi pame katu te rahā, aja tī. Hete nixói ta tipe. ²⁰ Aja ym riki. Amō koty koty ma'e ke hete rehe ihī. Inambi ke. Ijywa ke. Eha ke. Hete riki peteīhar. Aja riki Tupā kotyhar ta ke. Heta ixo. Ame'ē ta pe pyrātāha amō koty koty Tupā'ā muwyr. A'erehe ahy ixo ame'ē ke amō mukatu. Amō awa je'ēha ke amō pandu. Tupā mujekwa ame'ē ke amō pandu

pandu katu. Aja riki. Pe, Tupã kotyhar ta riki peteĩhar aja ixo ta me'ẽ te'e.

²¹ Pesarahã! Ipo pe eha: “Nde ke ihẽ aputar ym” aja pandu. Aja marã ka ym panduha. Ipy pe iãkã: “Nde ke ihẽ aputar ym” aja pandu. Aja marã ka ym panduha tĩ. (A'erehe amõ Tupã kotyhar pe: “Nde ke ihẽ aputar ym” aja nde erepandu ym ta me'ẽ te'e.) ²² Amõ we tĩ. Amõ rete rehe ma'e ke pyrãtã ym ame'ẽ ixo, aja amõ ukwaha naĩ. Ame'ẽ nixói rahã, hete katu ym riki. ²³ Amõ rete ke rehe ma'e ke ihĩ. Ame'ẽ riki jaxer aja jakwaha naĩ. Ame'ẽ ke jande jajupyk. Pe, katu te aja a'e ukwa. Amõ rehe amõ usak rahã, huxĩ riki awa. Ame'ẽ ke jande jajupyk tĩ. Pe, katu te aja a'e ukwa tĩ. ²⁴ Amõ hete ke rehe usak rahã, katu te aja amõ ukwa. Ame'ẽ ke jupyk ym awa. Huwa ke aja jupyk ym awa. Amõ rete ke Tupã mujã rahã, amõ ma'e ke jupyk ta me'ẽ te'e. Ame'ẽ riki i'ar koty te we katu, aja a'e mujã. ²⁵ Aja rahã, amõ koty koty ym ta riki awa rete. Peteĩhar aja jõ ixo. Upa awa retema'e ke ma'ema'e katu a'e juehe.

²⁶ Ijywa riki ahy ixo rahã, upa hete mahy. Ipy ahy ixo rahã, upa hete mahy tĩ. (A'erehe peteĩ Jesu kotyhar ahy ixo rahã, amõ ta pyai tĩ.) Ijywa namõ ma'e ke ma'e rahã, amõ pandu: “Nde pyrãtã” aja. Aja rahã, upa hete hury katu, ame'ẽja saka. Ipy namõ ma'ema'e rahã, amõ pandu: “Nde pyrãtã” aja. Aja rahã, upa hete hury katu, ame'ẽja saka tĩ. Aja peteĩ katu rahã, wetep riki katu tĩ. Aja Tupã kotyhar ta tĩ. (Peteĩ hury katu rahã, upa amõ ta hury katu tĩ.) A'erehe amõ pe: “Nde ke japutar ym” aja marã ym panduha. Amõ ta namõ jande juehe katu jande jaxo ta me'ẽ te'e. Amõ ta riki katu ym aja jande jakwa tipe rahã, ame'ẽ riki katu te aja Tupã ukwa. A'erehe amõ riki jaxer aja mã peja pepandu ym. Amõ koty koty pekwa ym pexo. Peteĩhar aja jõ pexo katu. (Amõ rete rehe

har apandu rahã, Tupã kotyhar ta rehe har ihẽ apandu. A'erehe: “Pehẽ ke japutar ym” aja pepandu ym. “Pehẽ katu ym” aja pepandu ym tĩ.)

²⁷ Upa pehẽ riki Kirisutu rete aja saka. Peteĩ teĩ riki Kirisutu retema'e ke aja saka. Amõ riki iyywa aja saka. Amõ riki ipy aja saka. Amõ riki eha aja saka. Aja pame katu te. ²⁸ Tupã kotyhar ta aja tĩ. Amõ amõ ta ke Tupã mu'am. Kuja. Jesu mondo ame'ẽ ta ke aja a'e mu'am py. A'engi Tupã mujekwa, ame'ẽ ke pandu pandu ame'ẽ ta ke a'e mu'am tĩ. A'engi Tupã je'ẽha ke mu'e ame'ẽ ta ke a'e mu'am tĩ. A'engi marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ma'ema'e katu ame'ẽ ta ke a'e mu'am tĩ. A'engi Tupã'ãma'e pyrãtãha namõ ahy ixo ame'ẽ ta ke mukatu ame'ẽ ta ke a'e mu'am tĩ. Amõ ta ke amõ namõ ma'ema'e katu ame'ẽ ta ke a'e mu'am tĩ. Je'ẽha te rupi mondo mondo ame'ẽ ta ke a'e mu'am tĩ. Amõ awa je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta ke a'e mu'am tĩ.

²⁹ Pesarahã! Upa katu te Jesu mondo ame'ẽ ta aja ym. Amõ amõ aja. Upa katu te Tupã mujekwa, ame'ẽ ke pandu pandu ame'ẽ ta aja ym tĩ. Amõ amõ aja. Upa katu te Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta aja ym tĩ. Amõ amõ aja. Upa katu te marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ma'ema'e katu ame'ẽ ta aja ym tĩ. Amõ amõ aja. ³⁰ Upa katu te ahy ixo ame'ẽ ta ke mukatu ame'ẽ ta aja ym tĩ. Amõ amõ aja. Upa katu te amõ awa je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta aja ym tĩ. Amõ amõ aja. Amõ awa je'ẽha ke pandu ame'ẽ ke ima'e je'ẽha namõ mujekwa. Upa katu te ame'ẽ ta aja ym tĩ. Amõ amõ aja. Pesarahã! Amõ koty koty Tupã kotyhar ta ma'ema'eha. ³¹ Ma'e ke Tupã'ã me'ẽ me'ẽ. Amõ riki katu te. Amõ riki katu. I'ar koty te we katuha, ame'ẽ ke peputar pexo.

Pesarahã! Kuja riki i'ar koty te we katu te ha ke. Ko amujekwa ta kũ.

13

Ipy'a katuha ke

¹ Amō awa ta je'ēha ke ihē apandu katu my? Tupā je'ēha rahoha ta je'ēha ke ihē apandu katu my?

Pe, amō ta rehe ihē apy'a ym rahā, katu ym.

Ihē apandu, ame'ē riki ma'e tyapuha jō riki.

“Pē! Pē! Pē!” aja ita nupā tyapuha jō riki.

Tyapu te'e jō. Katu ym aja.

(A'erehe amō ta rehe ihē apy'a katu ta me'ē te'e.

Ame'ē riki katu te me'ē ke.)

² Tupā mujekwa ame'ē ke ihē apandu pandu katu my?

Pe, amō ta rehe ihē apy'a ym rahā, katu ym.

Upa katu te ma'e ke ihē akwa katu my?

Pe, amō ta rehe ihē apy'a ym rahā, katu ym.

Amō ukwa ym ame'ē ke ihē pe Tupā mujekwa my?

A'erehe ame'ē ke ihē akwa katu.

Pe, amō ta rehe ihē apy'a ym rahā, katu ym.

(A'erehe amō ta rehe ihē apy'a katu ta me'ē te'e.

Ame'ē riki katu te me'ē ke.)

Ihē ajurujar katu te. A'erehe ajurujar katuha namō marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ihē ama'e katu.

Pe, amō ta rehe ihē apy'a ym rahā, katu ym.

Te'e riki ihē axo. Katu ym aja.

(A'erehe amō ta rehe ihē apy'a katu ta me'ē te'e.

Ame'ē riki katu te me'ē ke.)

³ Ima'e ym te ame'ē ta pe upa katu te ihēma'e ke ihē ame'ē me'ē my?

Pe, amō ta rehe ihē apy'a ym rahā, katu ym.

Tata pe ihē ke amō hapy my? Aja jukwa. Aja Jesu rehe ajurujar katuha ke ahijar ym, aja ihē amujekwa my?

Pe, amō ta rehe ihē apy'a ym rahā, katu ym.

Marā ka ym ihē katuha. Katu ym aja.

(A'erehe amō ta rehe ihē apy'a katu ta me'ē te'e.

Ame'ẽ riki katu te me'ẽ ke.)

⁴ Amõ ta rehe japy'a katu rahã, pahar amõ ta rehe japarahy ym. Wewe katu japandu ipe.

Amõ ta rehe japy'a katu rahã,

Jajyty'y ym a'eta rehe.

Amõ ta i'ar koty te we jande katuha aja ym jakwa. “Katu te ame'ẽ ke jande” aja jakwa ym jande jupe tĩ.

⁵ Amõ ta rehe jande japy'a katu rahã, jajumuhuxĩ ame'ẽ ke jama'e ym.

Jande juehe har jõ jakwa jakwa ym jaxo tĩ.

Amõ ta rehe har jakwa jakwa ta jaxo.

Pahar japarahy ym tĩ.

Amõ ta rehe japy'a katu,

A'erehe pahar amõ ka'u te'eha ma'eha ke jaharái.

Pahar jande py'a jamujywyr ehe.

⁶ Amõ ta rehe japy'a katu, a'erehe amõ riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e rahã, jande rury ym. Japyai riki.

Katu aja amõ ixo rahã, jande rury katu ehe.

⁷ Amõ ta rehe japy'a katu, a'erehe: “A'e jyty'ym. Jaxer ai a'e” aja ehe har japandu ym.

Amõ ta rehe japy'a katu, a'erehe juehe har

Amõ pandu rahã, jande jajurujar katu ehe.

Amõ riki katu ym rahã, a'e katu wan ta oho, ame'ẽ rehe jaharõ katu jaxo.

Amõ ta rehe japy'a katu, a'erehe jande ke

A'e mahy rahã, jande py'ahu te'e jahendu.

⁸ Amõ ta rehe tapijar te'e japy'a katu jaxo. Ipy'a katuha upa ym ta.

Amõ ma'e ke upa ta. Kuja.

Tupã mujekwa ame'ẽ ke amõ ta pandu pandu. Ame'ẽ panduha ke upa ta.

Amõ awa ta je'ẽha ke pandu ame'ẽ ke

Tupã'ã muwyr amõ pe. Ame'ẽ ke upa ta tĩ.

Ma'e ukwa katu te ha ke Tupã'ã muwyr amõ pe. Ame'ẽ ke upa ta tĩ.

Ipy'a katuha anĩ. Upa ym ta ame'ẽ.

⁹ Ma'e ukwa katu te ha ke Tupã'ã muwyr tipe. Upa katu te ukwa ym awa, ukwa we.

Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ke amõ pandu pandu.

Upa katu te a'e mujekwa ym. Mujekwa we mi.

¹⁰ Pe, Kirisutu jywyr rahã, upa katu te ngã ukwa katu te ta kÿ. Pyta we ym ta ma'e ukwa ym ha. Upa katu te Tupã mujekwa, ame'ẽ ke a'e mujekwa ta jande pe tĩ.

¹¹ Kurumĩ rahã, ihẽ je'ẽha riki kurumĩma'e riki. Ihẽ axoha riki kurumĩma'e. Akwaha riki kurumĩma'e. Apo riki sawa'e ihẽ axo 'y. A'erehe kurumĩ ym axo.

¹² Waruwa xi'a rahã, jesak katu ym ma'e. Aja upa katu te Tupã rehe har jakwa katu ym we apo. Waruwa xi'a, ame'ẽ rehe jasak, ame'ẽja saka.

Yman rahã, huwa koty japu'am rahã, ehe har upa katu te jakwa ta kÿ. Apo ihẽ akwa we riki. Yman rahã, upa katu te ihẽ akwa katu ta kÿ.

Ihẽ rehe har upa katu te Tupã ukwa katu apo. Aja yman rahã, upa katu te ehe har ihẽ akwa katu ta kÿ tĩ.

¹³ Tupã pete'e ixo, ame'ẽ rehe jajurujar katu. Inamõ jaxo ta tĩ. Ame'ẽ angaha ke rehe jaharõ katu jaxo. Amõ ta rehe japy'a katu tĩ.

Ame'ẽ mahapyr riki katu.

Jajurujar katuha ke.

Jaharõha ke tĩ.

Japy'a katuha ke tĩ.

Pesarahã! Amõ ta rehe tapijar te'e we jande japy'a katu rahã, ame'ẽ riki i'ar koty te we katuha.

14

Ma'e ke Tupã'ã me'ẽ, ame'ẽ ke amõ we Páu mujekwa

¹ Amõ ta rehe amõ ipy'a katu rahã, i'ar koty te we katuha. A'erehe mã peja amõ ta rehe pepy'a katu pexo. Ma'e ke Tupã'ã me'ẽ me'ẽ katu, ame'ẽ ke mã peja peputar katu. Tupã mujekwa ame'ẽ ke pepandu pandu, ame'ẽ riki katu te me'ẽ ke. Ame'ẽ ke peputar katu te. ² Amõ awa je'ẽha ke amõ pandu rahã, Tupã namõ jõ a'e pandu katu. Amõ ta namõ pandu ym. Amõ jeje te'e ukwa ym ame'ẽ ke Tupã'ã mujekwa, ame'ẽ ke amõ awa je'ẽha ke pandu. A'erehe amõ ta ukwa ym. ³ Tupã mujekwa ame'ẽ ke amõ pandu rahã, jande je'ẽha rupi a'e pandu tĩ. (A'erehe ukwa katu.) A'erehe mujekwa katu ngã pe ma'e ke. A'erehe Tupã rehe har a'e mujekwa katu ngã pe. A'eta py'a ke a'e mãtã, a'erehe Tupã rehe a'eta jurujar katu te we rĩ. Pyai ame'ẽ ta ke a'e muhury katu tĩ. ⁴ Amõ awa je'ẽha ke amõ pandu rahã, juehe a'e jumuhury. A'e jeje te'e Tupã rehe jurujar katu te we rĩ. Tupã mujekwa ame'ẽ ke amõ pandu rahã, jande je'ẽha rupi a'e pandu tĩ. A'erehe Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke a'e muhury katu. Upa a'eta Tupã rehe jurujar katu te we rĩ. A'erehe Tupã mujekwa ame'ẽ ke pandu rahã, jande je'ẽha rupi pandu. Aja rahã, katu te. Upa ukwa katu ta.

⁵ Upa pehẽ riki amõ awa ta je'ẽha ke pepandu ame'ẽ ke ihẽ aputar we. Tupã mujekwa ame'ẽ ke pepandu, ame'ẽ ke ihẽ aputar katu te. Tupã mujekwa ame'ẽ ke amõ pandu rahã, katu te ame'ẽ. Amõ awa je'ẽha ke amõ pandu rahã, katu we ame'ẽ. Ame'ẽ amõ awa je'ẽha ke jande je'ẽha rupi amõ mujekwa rahã, katu tiki. Mujekwa rahã, upa Jesu kotyhar ta ukwa ta. Aja rahã, hury katu ta. ⁶ Ihẽ mu ta! Pehẽ rehe ihẽ ahyk rahã, amõ awa je'ẽha rupi ihẽ apandu rahã, marã ka ym katuha. Je'ẽha pekwa ym ta. Amõ we Tupã rehe har pekwa ym ta tĩ. Mujekwaha nixói, a'erehe pekwa ym ta. Tupã mujekwa ame'ẽ ke ihẽ apandu my? Amõ we amõ we Tupã rehe har ihẽ apandu my? Tupã'ã

mujekwa ame'ẽ ke apandu my? Ma'e ke amu'e katu my? Upa aja amõ awa je'ẽha rupi apandu rahã, marã ka ym katuha. Ukwa ym ta, a'erehe katu ym. Jande je'ẽha rupi mujekwaha nixói rahã, marã ka ym pehẽ py'a mâtãha. Katu ym aja.

⁷Je'ẽha ukwa ym rahã, kuja saka. Takwar ra'yr aja saka. Peju rahã, tyapu katu ym rahã, awa peju my? Ukwa ym ta amõ. ⁸Tapi'iruhu 'ak ke peju rahã, tyapu katu ym rahã, marã ka ym jawar henduha. So'o mujan ym ta. ⁹Ame'ẽja saka riki. Amõ awa je'ẽha rupi ma'e ke pepandu rahã, amõ ta ukwa ym ta. Je'ẽha ukwa ym ta. Hendu tipe. ¹⁰Kome'ẽ ywy keruhũ rupi awa ta je'ẽha heta ihĩ. Amõ koty koty je'ẽha ke. Amõ awa ta amõ koty je'ẽha. A'eta pandu rahã, ianam ta ukwa katu riki. Amõ awa ta amõ koty je'ẽha. A'eta pandu rahã, ianam ta ukwa katu ta tĩ. Aja pame katu te. ¹¹Pe, amõ pandu rahã, pe, ame'ẽ je'ẽha ihẽ akwa ym rahã, a'e riki amõ awa aja akwa katu. Ihẽ riki amõ awa aja a'e ukwa tĩ.

¹²Pyrãtãha ke Tupã'ã muwyr ame'ẽ ke peputar katu riki. Pe, a'e muwyr rahã, ame'ẽ namõ mã peja Jesu kotyhar ta ke pemu'e katu. Aja rahã, ame'ẽ ta py'a ke pemãtã katu te we ta rĩ. Aja rahã katu te. (Amõ awa ta je'ẽha rupi pepandu rahã, amõ ta py'a ke pemãtã ym ta. Ame'ẽ katu ym.)

¹³Amõ awa je'ẽha rupi amõ pandu rahã, mã peja Tupã namõ epandu: "Ame'ẽ amõ awa je'ẽha rupi amõ pandu. Ame'ẽ ke emujekwa katu ihẽ pe. Aja rahã, amõ ta pe ihẽ amujekwa katu ta tĩ" aja inamõ epandu. Aja rahã, amõ pandu ame'ẽ ke jande johu jakwa katu ta. ¹⁴Pesarahã! Tupã namõ amõ awa je'ẽha rupi ihẽ apandu rahã, Tupã'ã pyrãtãha namõ ihẽ apandu. A'erehe ma'e ihẽ apandu my, ihẽ atu ihẽ akwa ym. (Aja rahã, amõ ta ukwa ym tĩ. Katu ym aja.)

¹⁵ Pesarahã! Myja me'ẽ ihẽ axo my? Kuja katu te. Tupã'ã pyrãtãha namõ ihẽ apandu ta Tupã namõ. Ihẽ akwa katuha namõ ihẽ apandu ta inamõ tĩ. Tupã'ã pyrãtãha namõ Tupã rehe har ihẽ ajyngar ta tĩ. Ihẽ akwa katuha namõ ehe har ihẽ ajyngar ta tĩ. ¹⁶ Tupã'ãma'e pyrãtãha namõ Tupã pe: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja amõ awa je'ẽha rupi nde erepandu. A'erehe nde rehe hendu ame'ẽ ta ukwa ym. Je'ẽha ukwa ym. Aja rahã: “Amen, a'e tỹ” aja marã ka ym panduha. ¹⁷ Katu te ame'ẽ ke nde erepandu Tupã pe tipe. Hendu ame'ẽ ta ke ukwa ym. Je'ẽha ukwa ym, a'erehe ipy'a ke nde eremãtã ym riki. Katu ym aja.

¹⁸ Amõ awa ta je'ẽha rupi pepandu. Ihẽ riki pehẽ 'ar koty te we amõ awa je'ẽha rupi ihẽ apandu. A'erehe Tupã pe ihẽ apandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja. ¹⁹ Jesu kotyhar ta jy'ar rahã, anĩ. Amõ awa je'ẽha rupi apandu ym ta. Jande je'ẽha ke apandu. Heta ym ihẽ apandu, ame'ẽ ke a'eta ukwa katu. Aja rahã, katu tiki. Je'ẽha ke ukwa katu. Aja Tupã rehe har ihẽ amu'e rahã, katu tiki. Mãte hũ amõ awa je'ẽha rupi apandu rahã, marã ka ym ngã ukwaha. Je'ẽha ukwa ym. Aja rahã, amõ we Tupã rehe har amu'e ym. Katu ym aja. A'erehe amõ awa je'ẽha rupi apandu ym ta.

²⁰ Ihẽ mu ta! Ma'e peka'u te'eha ke pema'e rahã, ta'yn ta aja pexo. (Aja rahã, ta'yr mi pema'e.) Pehẽ pekwaha anĩ. Tuwete aja pexo. Aja rahã, amõ awa je'ẽha rupi amõ pandu rahã: “Mã! Katu” aja pepandu ym ta. ²¹ Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Tupã pandu:

“Jundéu awa ta! Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ. Pehẽ pe amõ sawa'e ta ke ihẽ amondo ta.

Amõ awa je'ẽha rupi pehẽ pe a'eta pandu ta.

Pehẽ namõ ame'ẽ ta pandu tipe. Anĩ. Ihẽ rehe pehendu ym riki” aja Tupã pandu.

(Amō awa ta ke Tupā muwyr. Ame'ē ta amō awa je'ēha rupi pandu. Tupā putar, ame'ē ke ame'ē ta ma'ema'e.)
²² Aja apo tī. Amō awa je'ēha rupi amō ta pandu. Aja rahā, Tupā putar ame'ē ke ma'ema'e. Ame'ē kuja mujekwa. Amō awa je'ēha rupi amō pandu rahā, jurujar ym ame'ē ta hendu. Pe, a'eta kuja ukwa: “Mā! Tupā'āma'e pyrātāha namō ame'ē ta pandu” aja ukwa. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta anī. Tupā mujekwa ame'ē ke amō pandu rahā, jande je'ēha rupi a'e pandu tī. A'erehe kuja ukwa: “Mā! Tupā'āma'e pyrātāha namō ame'ē ta pandu” aja ukwa. Jurujar ym ame'ē ta anī. Aja ukwa ym.

²³ Jesu kotyhar ta jy'ar rahā, upa riki amō awa je'ēha rupi pandu u'am. Arahā ame'ē je'ēha ukwa ym ame'ē ta ixu uwyr rahā, pehē riki peka'u te'e aja a'eta ukwa. Jurujar ym ame'ē ta ixu uwyr rahā, aja tī. Peka'u te'e aja ukwa tī. ²⁴ Tupā mujekwa ame'ē ke upa riki pandu u'am rahā, jurujar ym ame'ē ke ixu uwyr. Tupā rehe har ukwa ym ame'ē ke ixu uwyr tī. Upa ame'ē ke hendu rahā, ukwa ta. Pe, a'e pandu: “Mā! Ma'e aka'u te'e ha ke ihē ama'ema'e, aja ihē akwa. Ihē ke Tupā mupyrara ta, aja ihē akwa tī” aja pandu ta. ²⁵ Pe, ma'e ka'u te'e ha ke ipy'a pe a'e ukwa ukwa ixo. Ame'ē ke a'e ukwa ta a'e jupe. Aja rahā, ipy'a ke Tupā koty a'e muruwak ta. Pe, Tupā rehe ipy'a ke moī moī ta. A'e pandu: “Jetehar te ke. Ihē akwa apo 'y. Apo pehē namō Tupā ixo katu” aja riki.

Myja Jesu kotyhar ta ixo katu my

²⁶ Ihē mu ta! Pehē pejy'ar rahā, myja me'ē pexo katu my? Ame'ē ke ihē amujekwa ta apo 'y. Pejy'ar rahā, mā peja jurujar katu ame'ē ta py'a ke pemātā katu. Peteī teī ebandu katu. Amō riki Tupā rehe har jyngar. Amō riki ehe har mu'e katu. Amō riki ma'e ke Tupā mujekwa ame'ē ke mu'e katu. Amō riki amō awa je'ēha rupi pandu. Ame'ē

ke hendu ame'ẽ ta pe amõ riki mujekwa katu. Aja rahã, upa ukwa ta. Pejy'ar rahã, aja peteĩ teĩ pandu rahã, katu tiki. ²⁷ Amõ awa je'ẽha rupi amõ pandu rahã, mahapyr sawa'e ta pandu. Mokõi sawa'e ta pandu rahã, katu tĩ. Ko peteĩ sawa'e pandu. A'e upa pandu rahã, amõ pandu. Aja pema'e. Pe, amõ riki ame'ẽ amõ awa je'ẽha ke jande je'ẽha rupi mujekwa katu ta me'ẽ te'e. Hendu ame'ẽ ta pe mujekwa katu. Jande je'ẽha rupi mujekwa katu. Aja rahã, johu upa ukwa katu ta. ²⁸ Pe, amõ mujekwa ame'ẽ ke nixói rahã, amõ awa je'ẽha rupi pandu tar katu, ame'ẽ ke mã peja epandu ym. Jeje ejupandu jupe. Tupã namõ jõ epandu tĩ. ²⁹ Jande je'ẽha rupi Tupã mujekwa ame'ẽ ke amõ pandu rahã, mahapyr sawa'e ta jõ pandu. Mokõi sawa'e ta pandu rahã, katu tĩ. Pe, upa hendu ame'ẽ ta pandu a'eta jupe: “Tupã mujekwa ame'ẽ ke a'e mujekwa my” aja riki. ³⁰ Pe, amõ pandu u'am rahã, ma'e myrandu ke amõ pe Tupã mujekwa. Aja rahã, ame'ẽ ke pandu apo 'y. Pandu u'am ame'ẽ ke mã peja eputu'u. Ewapyk. ³¹ Pehẽ peputar rahã, upa pehẽ riki Tupã mujekwa ame'ẽ ke pepandu katu. Peteĩ pandu. Pe, upa pandu rahã, amõ riki pandu. A'e upa pandu rahã, amõ riki pandu. Aja pame katu te. Aja rahã upa hendu ame'ẽ ta ukwa katu ta. Aja Tupã rehe har upa ngã ukwa katu te we ta rĩ. ³² Tupã mujekwa, ame'ẽ ke amõ pandu rahã, myja rahã pandu my, ame'ẽ ke mã peja ekwa katu. Myja rahã, putu'u my, ame'ẽ ke mã peja ekwa katu tĩ. ³³ A'erehe pejy'ar rahã, johu pepandu rahã, tyapu hũ, ame'ẽ ke Tupã putar ym. Anĩ. Peteĩ teĩ pandu, aja a'e putar katu.

Tupã kotyhar ta jy'ar rahã, ³⁴ kũjã ta ma'e ke pandu ym rahã, katu tiki. Jy'ariha renda pe ixo rahã, mã peja pandu ym riki. “Ngã jy'ar rahã, kũjã riki kapitã aja ym ta” aja jundéu awa ta je'ẽha mujekwa. ³⁵ Ma'e ke kũjã ta ukwa tar katu rahã: “Myja my?” aja jy'ariha renda pe pandu

ym. Hok pe jywyr oho rahã, ixawa'e pe pandu: “Jy'ariha renda pe ma'e a'eta pandu my?” aja riki. Jy'ariha renda pe pandu rahã, katu ym ta tiki.

³⁶ Pehẽ riki Korin ok ta pe har ta ke. Pehẽ riki Tupã je'ẽha ke pepandu py my? Anĩ riki. Pehẽ pe jõ Tupã je'ẽha ke amõ ta pandu my? Anĩ riki tĩ. A'erehe: “Katu te jande” aja pekwa pekwa ym pehẽ jupe. ³⁷ Pehẽ ngi har amõ ta riki Tupã mujekwa ame'ẽ ke pandu pandu. Amõ ta riki pyrãtãha namõ ma'eha ke Tupã'ã muwyr, ame'ẽ ke namõ ixo. Aja rahã, ihẽ amupinim ame'ẽ riki jandema'e sawa'e te je'ẽha ke, aja ame'ẽ ta ukwa ta me'ẽ te'e. ³⁸ “Jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi Páu mupinim ym” aja amõ pandu rahã, mã peja pete'e ixo.

³⁹ Ihẽ mu ta! Tupã mujekwa ame'ẽ ke pepandu pandu. Mã peja ame'ẽ ke peputar katu te. Amõ ta amõ awa ta je'ẽha rupi pandu tar katu rahã: “Mã peja epandu ym” aja pepandu ym ipe. ⁴⁰ Pehẽ pejy'ar rahã, johu upa katu te pepandu pandu rahã, tyapu hũ. Aja ym pexo. Anĩ. Peteĩ teĩ epandu katu.

15

Kirisutu kwera katu uhem

¹ Ihẽ mu ta! Mã peja myrandu katu rehe har pekwa pekwa pexo. Ymaniwe ame'ẽ ke pehẽ pe ihẽ apandu pandu. Pe, pejurujar katu ehe. Aja pexo apo rĩ. ² Ame'ẽ myrandu katu ke pehẽ pe ihẽ apandu pandu. Tapijar te'e we pejurujar katu ehe rahã, pehẽ ke Tupã muhã katu ta. Te'e pejurujar rahã, pehẽ ke Tupã muhã ym ta.

³ Myrandu katu ke ihẽ ahendu, ame'ẽ ke pehẽ pe ihẽ apandu pandu. Ame'ẽ riki amõ panduha 'ar koty te we katuha. Kuja riki. Ma'e jaka'u te'eha ke jande jama'ema'e. Ame'ẽ ke rehe Kirisutu muhepy. A'erehe a'e manõ. Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim, aja a'e ma'e. ⁴ Itakwar keruhũ

rupi a'e ke amō ta mou raho. Mokōi ukwer rahā, a'e ke Tupā mukwera katu muhem. Tupā je'ēha amō mupinim, aja ma'e. ⁵ Upa kwera katu uhem rahā, Petu pe a'e jumujesak. A'engi jumu'eha ta pe a'e jumujesak tī. Awa py mokōi hetaha ta pe. ⁶ A'engi ymaniwe inamō ixo ame'ē ta pe a'e jumujesak tī. Heta ame'ē ta pe. Kuja, 500 hetaha ta pe a'e jumujesak. Petei wera rahā, 500 hetaha ta usak ehe. Upa tate ame'ē ta ixo we rī. Amō ta manō riki. ⁷ A'engi Tian pe a'e jumujesak tī. A'engi upa a'e mondo ame'ē ta pe a'e jumujesak tī.

⁸ A'engi ihē pe a'e jumujesak tī. Ihē katu ym ihē jupe ihē tipe. Ihē pe a'e jumujesak tī. Ihē riki a'ejōhar aja saka. ⁹ Amō Jesu mondo ame'ē ta riki ihē 'ar koty te we katuha. Ihē riki iwyr koty te'e we katuha. Jesu kotyhar ta ke ihē amupyrara hū axo, a'erehe ihē riki Jesu mondo ame'ē ke aja ihē apandu ym ta tipe ihē juehe har. ¹⁰ Anī. Ihē rehe Tupā usak katu. A'erehe Jesu mondo ame'ē ke ihē tī. Te'e riki aja ym. Amō Jesu mondo ame'ē ta 'ar koty te we ihē aparaky katu. Tupā je'ēha ke ihē apandu pandu, ame'ē parakyha ke. Ihēma'e pyrātāha namō ame'ē ihē ama'ema'e my? Anī. Aja ym. Tupāma'e pyrātāha namō ima'e je'ēha ke ihē apandu pandu katu. ¹¹ Amō Jesu mondo ame'ē ta riki myrandu katu ke pandu pandu. Ihē riki apandu pandu tī. Juja katu te riki. Ame'ē rehe pejurujar katu tī.

Kwera katu uhem ame'ē rehe har

¹² Jande japandu: “Kirisutu manō. Pe, a'e ke Tupā mukwera katu muhem” aja riki. Aja rahā: “Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera ym ta” aja marā ka ym pepanduha. ¹³ Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera ym, ame'ē riki jetehar te rahā, Kirisutu ke a'e mukwera ym tī. ¹⁴ Pe, Kirisutu ke a'e mukwera ym rahā, Kirisutu rehe har marā ka ym

japandu panduha. A'e kwera ym rahã, a'e nixói, a'erehe marã ka ym pejuruariha ehe. ¹⁵ Amõ we tĩ. Tupã rehe har te'e jande japandu tĩ. Jande japandu: “Kirisutu ke a'e mukwera katu muhem” aja riki. Pe, manõ ame'ẽ ta ke a'e mukwera ym ta rahã, te'e japandu ehe har. Aja ngã pe jamujekwa. Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera ym ta, ame'ẽ riki jetehar te rahã, Kirisutu ke a'e mukwera ym tĩ. ¹⁶ Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera ym ta rahã, Kirisutu ke a'e mukwera ym tĩ. ¹⁷ Kirisutu ke a'e mukwera ym rahã, pejuruar katu naĩ. Peka'u te'e riki. Peka'u te'eha ke pema'ema'e. A'erehe pemanõ rahã, mupyrara renda pe peho ta. ¹⁸ Amõ we tĩ. Jesu kotyhar ta manõ. Ame'ẽ ta riki mupyraraha renda pe ixo apo 'y. ¹⁹ Kome'ẽ ywy keruhũ pe jande jaxo rahã jõ riki Kirisutu rehe jajuruar katu. Jamanõ rahã, ixoty jaho ym rahã, jande pe amõ ta pandu: “Mã! Te'e pejuruar naĩ” aja. Upa amõ ta 'ar koty te we japyaiha. Katu ym aja.

²⁰ Anĩ. Pesarahã! Kirisutu ke Tupã mukwera katu muhem 'y. Ame'ẽ riki jetehar te ke. Kirisutu ke a'e mukwera rahã, manõ ame'ẽ ta ke a'e mukwera ta tĩ, aja a'e mujekwa katu. ²¹ Peteĩ riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e. (Anã ke a'e.) A'erehe upa katu te jamanõ ta. Aja tĩ. Peteĩ Tupã mukwera katu. (Kirisutu ke a'e.) A'erehe upa katu te jamanõ rahã, upa katu te jande ke Tupã mukwera katu ta tĩ. ²² Anã rainõ ta ke jande. A'erehe upa katu te jamanõ ta. Jande riki Jesu kotyhar ta ke tĩ. A'erehe jande ke Tupã mukwera katu ta tĩ. ²³ Ngã ke Tupã mukwera rahã, ka'u te'eha rupi ym ta. Anĩ. Katu ta. Kirisutu ke a'e mukwera py. Pe, Kirisutu jywyr rahã, ixotyhar ta ke Tupã mukwera katu ta tĩ. ²⁴ A'engi 'ar rehe angaha uhyk katu ta. Arahã ãjã tama'e pyrãtãha ke Kirisutu muputu'u katu te ta. Upa katu te huwajan ta ke a'e muputu'u ta tĩ. Upa rahã, Tupã pe Kirisutu pandu ta: “Papa! Ne jõ riki kapitã

keruhũ te apo 'y' aja riki. ²⁵ Upa katu te huwajan ta ke Tupã muputu'u ta tĩ. Aja rahã, upa ame'ẽ ta Kirisutu rehe hendu katu ta. Huwajan ta ke Tupã muputu'u ym rahã we Kirisutu riki kapitã keruhũ rĩ. ²⁶ Amõ manõ rahã, ame'ẽ manõha riki awa ruwajan aja saka we rĩ. Ame'ẽ ke a'ejõhar Tupã mukanim ta. Aja rahã, manõ ym te ta awa. ²⁷ Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ: “Kirisutu rehe upa katu te ngã ke Tupã muhendu katu ta. Aja rahã, upa katu te hendu katu ta ehe.” Upa katu te aja pandu rahã, Tupã jõ anĩ. A'e riki upa katu te amõ ta ke muhendu katu ta. Kirisutu rehe muhendu katu ta. ²⁸ Aja rahã upa katu te hendu katu ta ehe. Kirisutu rehe upa katu te ngã ke Tupã muhendu katu rahã, Tupã pe ta'yr pandu ta:

—Papa! Nde rehe ihẽ ahendu katu ta tĩ — aja ipe.

Aja rahã, Tupã riki upa katu te ma'e kapitã keruhũ te riki. A'e jõ riki kapitã keruhũ te.

²⁹ Pesarahã! Amõ ta ke amõ mujahuk riki. Aja rahã, y ngi uhem rahã, kwera katu uhem, aja mujekwa. Manõ ame'ẽ ta kwera ta, aja panduha saka. Pe, amõ ta pandu naĩ: “Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera ym ta” aja naĩ. Ame'ẽ jetehar te rahã, mujahuk ym ta tipe. Anĩ. Tapijar te'e we pemujahuk riki. Aja rahã, ngã ke Tupã mukwera ta, aja pemujekwa. ³⁰ Jande aja tĩ. Mãte we jaxo. Tapijar te'e we aja jaxo. Anĩ. Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera ym rahã, ihẽ ke mukwera ym ta tĩ. A'erehe ihẽ amanõ tar ym.

³¹ Ihẽ mu ta! Pesarahã! Wera rahã pame katu te amõ ta ihẽ ke jukwa tar katu. Tapijar te'e we jukwa tar katu. (Anĩ. Akyje ym ingi. Ihẽ ke Tupã mukwera katu ta, aja akwa katu. A'erehe ihẽ akyje ym ingi.) Ame'ẽ riki jete. Kuja jetehar te tĩ. Jesu rehe tapijar te'e we pejurujuar katu, a'erehe ihẽ rury katu ihẽ axo. Amõ we tĩ. Jesu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe aja ihẽ rury katu axo. Jesu riki jandema'e sawa'e te. ³² Ko Ese ok ta pe ihẽ axo. Amõ ta ihẽ rehe

parahy riki. So'o jarō ame'ē ta aja saka. Ihē ke ame'ē ta mupyrara rahā, ihē py'ahu te'e ahendu axo. Anī. Manō ame'ē ke Tupā mukwera ym rahā, marā ka ym katuha. Manō ame'ē ke Tupā mukwera ym rahā, amō mupiniha aja jaxo ta tipe. Kuja:

—Koī jamanō ta, a'erehe mā peja ja'u te'e jaxo. Jajumuhury katu jande juehe jaxo apo 'y — aja riki yman amō mupinim.

³³ Anī. Aja mā peja ym pexo. “Katu ym ame'ē namō amō ixo rahā, a'e katu ym wan ta tī.” A'erehe mā peja peka'u te'e ym pexo. ³⁴ Pehē py'a pemupak! Aja rahā, manō ame'ē ta ke Tupā mukwera katu ta, aja pekwa katu ta kŷ. Pemuka'u te'e ym, aja rahā, ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym ta, aja pexo ta kŷ. Pehē namō amō ta ixo. Tupā rehe har ukwa ym ame'ē ta. Katu ym aja. A'erehe pehē ngi ihē ruxī.

Kwera rahā, awa rete myja me'ē ta my

³⁵ Amō pandu my:

—Myja me'ē manō ame'ē ke Tupā mukwera ta my? Hete nixói riki. Myja me'ē awa rete my tī — aja.

³⁶ Mā! Pekwa ym. Pesarahā! Ma'e ra'ī te'e hywōi ym. Pejytym ym rahā, hywōi ym. ³⁷ Pehē pejytym ame'ē ke ma'e ra'ī te'e. Ahúi aja me'ē ha'ī nahā my. Amō ma'e ra'ī nahā my. Pesarahā! Ha'ī ke pejytym. I'y ke anī. ³⁸ Ma'e ra'ī hywōi rahā, i'y ke uhem. Tupā putar, aja me'ē i'y ke. Ma'e ra'ī ngi i'y uhem. Amō ma'e ra'ī ngi amō koty i'y uhem. Amō ma'e ra'ī ngi amō koty i'y uhem. Aja pame katu te. (Ame'ēja saka jande rete tī. Tupā mukwera rahā, amō koty jande rete uhem ta tī.)

³⁹ Awa rukwer riki so'o rukwer aja ym. Amō koty riki. Ma'ewyra rukwer amō koty tī. Pira rukwer amō koty tī. Upa juja ym.

⁴⁰ Ywa pe ma'e ke ixo. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ma'e ke ixo tĩ. Ywa pe har ta amõ koty katuha. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta amõ koty katuha tĩ. ⁴¹ Warahy hendyha katu. Jahy hendyha amõ koty weraha. Jahy rata hendyha amõ koty hendyha a'e tĩ. Heta jahy rata ihĩ tĩ. Upa ame'ẽ hendyha amõ koty koty hendyha.

⁴² Aja ta tĩ. Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera rahã, awa rete amõ kotyhar. Awa rete ke amõ jyty m rahã, inem ta oho. Pe, manõ ame'ẽ ke Tupã mukwera rahã, ame'ẽ inem ym te ta. Uhã te hũ ta ixo. ⁴³ Awa rete ke amõ jyty m rahã, awa rete jaxer. Pitu te'e ame'ẽ ke ame'ẽ. Tupã mukwera rahã, awa rete katu te. Pyrãtã katu te. ⁴⁴ Awa rete ke amõ jyty m rahã, manõ ame'ẽ ke jyty m. Hete riki. Tupã mukwera rahã, amõ kotyhar uhem. Tupã'ã me'ẽ, ame'ẽ ke uhem. Pesarahã! Kome'ẽ ywy keruhũ pe awa rete ixo. Ywa pe amõ kotyhar ixo. Tupã'ã me'ẽ, ame'ẽ ke ixo. ⁴⁵ Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ: “Anã sawa'e py. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har hete ke Tupã me'ẽ ipe, aja riki.” Amõ Anã ixo. A'ejõhar ame'ẽ ke aja japandu. A'e Kirisutu. A'e riki awa ke muhã katu. ⁴⁶ Kome'ẽ ywy keruhũ pe har hete ke uhem py. A'engi amõ kotyhar hete ke Tupã muhem ta. Tupã'ã me'ẽ, ame'ẽ ke uhem ta. ⁴⁷ Anã sawa'e py tĩ. Ywy ke te'e a'e ke Tupã mujã. A'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe har ke a'e. Amõ Anã rehe har a'ejõhar ame'ẽ ke aja japandu. Kirisutu a'e. A'e riki ywa ngi uwyr. A'erehe ywa pe har ke a'e. ⁴⁸ Ywy ke te'e Anã Tupã mujã. Anã aja kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta tĩ. A'erehe manõ ta. Ywa ngi amõ wyjy uwyr. Kirisutu a'e. Kirisutu aja ixotyhar ta tĩ. A'erehe manõ ym te ta tĩ. ⁴⁹ Ywy ke te'e Tupã mujã ame'ẽ ke aja jande jaxo tĩ. Yman rahã, ywa ngi wyjy uwyr ame'ẽ ke aja jande jaxo ta tĩ.

⁵⁰ Ihẽ mu ta! Pesarahã! Ihẽ amujekwa ta pehẽ pe apo 'y. Tupã ixo ame'ẽ pe manõ ame'ẽ ta oho ym te ta. Ma'e

inem ame'ë ta marã ka ym Tupã namõ pytaha. (A'erehe jande rete amõ koty uwak ta me'ë te'e.)

⁵¹⁻⁵² Ihë rehe pehendu katurahã! Yman ukwa ym awa. Ame'ë ke ihë amujekwa ta pehë pe apo 'y. Jande ngi har amõ ta manõ ta. Upa jande jamanõ ym ta. Tupãma'e jumi'a tyapu ta. A'ejõhar tyapu rahã, pahar amõ koty jande rete ke Tupã muruwak ta. Eha ke amõ jupimi, aja pahar te muruwak ta. Jumi'a tyapu rahã, manõ ame'ë ta ke Tupã mukwera ta. Pe, manõ ym te ta tĩ. Pe, upa jande rete ke amõ koty Tupã muruwak ta. ⁵³ Awa manõ rahã, inem ta. Ame'ë ke Tupã muruwak ta me'ë te'e. Aja rahã, inem ym te ta. Manõ ame'ë ta ke a'e muruwak ta me'ë te'e tĩ. Aja rahã, uhã te hũ ta ixo. ⁵⁴⁻⁵⁵ Upa aja rahã, inem ame'ë ke Tupã muruwak ta. Aja rahã, inem ym te ta. Aja rahã, Tupã je'ëha rehe amõ mupinim. Aja uhyk ta. Manõ ym te ta awa apo 'y. Uhã te hũ ta awa ixo. Manõ ym te ta awa apo 'y. Upa Tupã mukwera katu riki. Manõ ym te ta awa apo 'y. A'erehe marã ka ym jande ke mupyaiha.

⁵⁶ Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e. A'erehe a'e manõ riki. Ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke my? Ame'ë ke Moise je'ëha riki mujekwa katu ngã pe. ⁵⁷ Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te manõ. Upa jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'erehe inamõ jaxo rahã, jamanõ ym te ta 'y. A'erehe: “Ne jõ riki katu te me'ë ke” aja Tupã pe japandu katu.

⁵⁸ Ihë mu ta! Ihë apy'a katu ame'ë ta ke pehë! Mã peja Jesu rehe pejurujar katuha ke pehijar ym. Mã peja jandema'e sawa'e te rehe tapijar te'e we peparaky pexo. A'e putar ame'ë ke pema'ema'e rahã, ame'ë riki pehëma'e parakyha ke. Ima'e parakyha rehe pema'ema'e rahã, ma'e katu ame'ë ke pehë pe a'e me'ë me'ë ta, aja pekwa. (Pehë ke a'e mukwera katu ta muhem kÿ.)

16

Jesu kotyhar ta ngi tamatarer ke matyr

¹ Tamatarer matyriha rehe har ihẽ apandu ta apo 'y. Ame'ẽ rehe har paper pinim ihẽ pe pemuwyr. Pesarahã! Ngara ywy rupi Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta pe ihẽ apandu, aja pema'ema'e tĩ. Kuja. “Jundéi ywy rupi Tupã kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta ngi har amō amō ta ima'e ym te ma'e ke. Ame'ẽ ta pe mã peja tamatarer ke pemondo. Pehẽ pematyr, ame'ẽ ke pemondo” aja ihẽ apandu ngara ywy pe har ta pe. ² Nomin pame katu te tamatarer ke pemupyta. Ta'yr mi pehẽ pame katu te pemupyta. Pehẽ peparakyha namō heta pepyhyk rahã, heta we pemupyta. Heta ym pepyhyk rahã, heta ym pemupyta. Aja pame katu te. Aja me'ẽ pehẽ rehe ihẽ ahyk ym rahã we, pematyr. ³ Pe, pehẽ rehe ihẽ ahyk rahã, ame'ẽ tamatarer ke Jerusarẽ ok ta pe ihẽ amondo ta. Pehẽ pepandu ame'ẽ sawa'e ta namō ihẽ amondo ta. Sawa'e rehe har paper rehe ihẽ amupinim ta tĩ. Aja rahã, Jerusarẽ ok ta pe har ta ukwa katu ta a'eta rehe har tĩ. ⁴ Heta tamatarer ke pematyr rahã, sawa'e ta namō ihẽ araho ta tĩ. Aja rahã, sawa'e ta ihẽ namō oho ta tĩ.

Páu rehe har

⁵ Masendo ywy rupi ihẽ aho py ta. A'engi pehẽ koty ihẽ aho ta. Masendo ywy rupi ihẽ aho ta me'ẽ te'e. ⁶⁻⁷ Pehẽ koty ihẽ ahyk rahã, pehẽ namō ihẽ apyta we ta nahã my. Aman ndy'ar rahã, apyta ta nahã my. Pahar pehẽ ngi ihẽ aho ym ta rĩ. Tupã putar rahã, pehẽ namō ihẽ apyta katu we ta rĩ. Pe, a'ewan asak rahã, pehẽ ngi ihẽ aho ta tĩ. Myp ihẽ aho ta my? Akwa ym rĩ. Ihẽ aho rahã, ihẽ pe ma'e ke peme'ẽ ta, aja ihẽ akwa.

⁸ Se Ese ok ta pe ihẽ apyta we ta rĩ. Penteko 'ar upa rahã, sengi ihẽ aho ta. ⁹ Se Tupã rehe har ihẽ amu'e mu'e

hũ axo. Pe, ame'ẽ ke amõ ta putar ym riki. Ihẽ ruwajan ta aja saka.

¹⁰ Pehẽ rehe Timo uhyk rahã, pahar ipo ke pepyhyk pyhyk katu te ingi. Pehẽ rok pe pemupyta katu. Ihẽ aja Tupã rehe a'e paraky ixo tĩ. Tupã je'ẽha ke a'e pandu pandu, ame'ẽ riki ima'e parakyha. ¹¹ A'erehe: “Jaxer a'e” aja ym pekwaaha ehe har. Pehẽ ngi a'e oho rahã, ma'e ke peme'ẽ katu ipe. A'e putar ame'ẽ ke peme'ẽ ipe. Aja rahã, ihẽ rehe a'e uhyk katu ta. A'e uhykiha rehe ihẽ aharõ axo. Imu ta namõ a'e uhyk ta. Jurujar katu ame'ẽ ta ke a'eta.

¹² Apor rehe har ihẽ apandu ta apo 'y. Ihẽ apandu pandu ipe: “Korin ok ta pe har ta rehe esak eho. Jande mu ta namõ eho. Jesu kotyhar ta rehe esak eho” aja riki. A'e pandu: “Apo anĩ ta rĩ” aja a'e. A'e ukwa rahã, pehẽ koty a'e oho ta.

Je'ẽha a'ejõhar

¹³ Pehẽ ruwajan ta aja me'ẽ pewe ixo. Pekwa katu pexo. Aja rahã, pehẽ ke a'eta muka'u te'e ym ta. Aja rahã, Jesu rehe pejurujar katuha ke pehijar ym ta. Pehẽ ruwajan ta ngi pekyje ym pexo. Pehẽ py'a ke pemãtã katu. ¹⁴ Upa ma'e ke pema'ema'e rahã, amõ ta rehe pepy'a katu pexo.

¹⁵ Esete rehe har pekwa katu. Ianam ta rehe har aja tĩ. Pekwa katu tĩ. Ngere ywy pe Jesu rehe jurujar katu py ame'ẽ ta ke a'eta. Pe, Tupã kotyhar ta namõ ma'e ke a'eta ma'ema'e katu. Ihẽ mu ta! Ihẽ apandu pehẽ pe. ¹⁶ Ame'ẽ ta rehe pehendu katu. Ame'ẽ ta aja amõ ta ixo tĩ. Tupã kotyhar ta namõ ma'e ke ma'ema'e katu tĩ. Ame'ẽ ta rehe pehendu katu tĩ.

¹⁷ Se Esete uhyk riki. Potuna aja tĩ. Akái aja tĩ. A'eta uhyk, a'erehe ihẽ rury katu axo. Se ihẽ namõ pexo ym, a'erehe ihẽ py'a pemãtã ym. A'erehe Esete ta riki ihẽ py'a ke mãtã katu. ¹⁸ A'erehe ihẽ ke a'eta muhury katu. Pehẽ ke

a'eta muhury katu, aja ihē ke muhury katu tī. Katu ame'ē ta ke a'eta, aja ihē apandu.

¹⁹ Asia ywy pe Jesu kotyhar ta ixo. Katuha ke a'eta mondo ixo pehē pe. Ak mondo ixo tī. Piri si mondo ixo tī. A'eta rok pe Jesu kotyhar ta jy'ar. Ame'ē ta katuha ke mondo ixo tī. ²⁰ Se Jesu kotyhar ta ixo. Upa a'eta katuha ke mondo ixo pehē pe tī.

Pehē pejuman juman pehē juehe. Aja pepy'a katu pehē juehe pexo aja pemujekwa ngā pe.

²¹ Ko ihē po pe te'e ihē riki paper pinim ihē amupinim aī. Ihē Páu. Katuha ke pehē pe ihē amondo axo tī.

²² Jandema'e sawa'e te rehe amō ipy'a ym rahā, mā peja ame'ē ke Tupā mupyrara. Mā peja jandema'e sawa'e te pahar jywyr.

²³ Mā peja Jesu, jandema'e sawa'e te ipy'a katu pehē rehe.

²⁴ Upa jande riki Jesu Kirisutu kotyhar ta ke. A'erehe pehē rehe ihē apy'a katu tī.

Upa.

Tupã Je'êha
New Testament in Kaapor (BR:urb:Kaapor)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kaapor

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kaapor

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Mar 2019 from source files dated 20
Dec 2018
b46cc831-baa9-5b98-bd3d-1fb9f0357a11